

ప్రతిది నము ప్రకటింపబడును

VOL. 3. } చెన్నపట్టణము 1916 సం॥ సెప్టెంబరు నెల 21 వ తేది గురువారము } No 146  
సంపుటము 3 } స శ నా మ సం వ త్స ర భా ద్ర ప ద మా స బ హు శ న వ మి గా. } సంచిక ౧౪౬

### సంగీత ప్రదాయని వెల రూపాయలు 3.

ఈ గ్రంథము అతిప్రసిద్ధి చెందిన వాక్కిణాథ్య గాన విద్యాపారంగతులైన విద్యాకృ. కె. వరదాచార్యులు, కె. వి. శ్రీనివాస అయ్యంగారు, వీణ కృష్ణమాచార్యులు వీరలచే రచించబడినది. ఇందు లక్షణ సంగ్రహమును అభ్యాసపద్ధతులు, స్వరజతులు, వర్ణములు, తాళగయ్యగారి కృతులు, పట్నం సుబ్రహ్మణ్యయ్యగారి కృతులు, దీక్షితకృతులు మొదలగు, మారు 140 పురుషులను స్వర, సాహిత్య తాళ, కాలములకు గురుతు చేర్చుచి ౨౨ దిరిక సులలముగ గ్రాహ్యమగు నటుల వ్రాయబడి యున్నది. హామ్యరేయము, వీణ ఈ శాస్త్రయవాదములకు ఒకములును, వీటి గుణములును, వీటి ముపయోగించు విధములను వ్రాయబడి యున్నది. దీక్షితకృత్ 16 పుటలు, వీణ, 500 పుటలు. దశరథి గ్రంథములో ముద్రికము. కాలిఫోర్నియాను బంగారు గుంటు చేయబడి యున్నది. కలయికవారు ఈ క్రిందివారికి వ్రాసికొనవలెను.

మొసర్పు నగో అందు కంపెనీ,  
మింటర్న్స్, మదరాసు.

### శారదాంబ

శ్రీధర్మబోధిని యనునాటకం  
శ్రీనివాసరాఘవాచార్య వ్రణితము.

సంఘము రాచార సంస్కరణమునకు  
మార్గ మిందు జూపబడినది. అందును  
జదివి తీరవలయును.

వెల (—4—0) మాత్రమే.  
పోస్టేజి ప్రత్యేకము.

చిరునామా:—  
ఆంధ్రప్రదేశ్ కా కార్యాలయము,  
7, తిరునెట్టివీధి, మదరాసు.

### గ్యాల్లీస్ మోటారు పాఠశాల.

మోటారుబండ్లు నడుపుటను, వాటిని బాగుచేయుటను గురించును తెలియదు నిచ్చుటను మోటారుబండ్లు ఎట్లు నడుచునో యేమేభాగములు యేమేపనులచేయునో అని చెడిపోయినపుడు స్వల్పముగా చేయు విశేషలను యాయంకముల నెల్ల ఆభ్యాసపూర్వకముగా ఈ పాఠశాలలో, యూరోపియన్ మోడల్స్ నేర్పించబడును. ఇది రెండుమాసములలో నేర్పించి గర్వ మెంటు వారికర్జనంచే లై నెన్న యిప్పించిపంపబడును. అందులకు ఫీసు రూ 60 రూపాయలు కట్టవలయును.

తిరిగి క్లాసులు అక్టోబరు నెల 1వ తేదీనుండి ప్రారంభమగును. క్లాసులో చేరవలచినవిద్యార్థులు ఈ నెల 30 వ తేదీని గాని అంతకు ముందుగాని దరఖాస్తులు చేసికొనవలయును. పాఠశాల విద్యార్థులు కోరికతో నివసించుటకు శాఖాసంగ బడును. ఈ క్రింద నుదహరించు వారికి వ్రాసికొనుదు.

41 గ్యాల్లీ అండ్ కో, బ్రాడ్వే, మదరాసు.  
Galley & Co., 149, Broadway Madras.

## యుద్ధ చరిత్రము

అతి విపులము!

అతి సరసము!!

ఈ పుస్తకము ఆంధ్రప్రదేశ్ యొక్క ఆచారసంవత్సరాది సంచికగా యుద్ధవిషయమై చాలభాగము వర్ణించియుంటిమి.

1. జర్మను, ఫ్రాన్సు, రుష్యా, ఇంగ్లాండు, అస్ట్రీయా, తుర్కీ మొదలగు రాజ్యముల చరిత్రములు పటములు; 2. యుద్ధమునకు ప్రత్యక్ష కారణములు పరోక్ష కారణములు; 3. యుద్ధపూర్వములు, వాటి పటములు; 4. భిన్న రాజ్యముల సైన్యబలము, నౌకాబలము, విమానబలము వాటి పటములు; 5. ధుర్గముల నిర్మాణము వాటి పటములు; 6. నానారాజ్యముల సైన్యముల ఫిరంగుల పటములు; 7. రాజులసేనాధ్యక్షుల మంత్రుల నౌకాధ్యక్షుల పటములు; 8. యుద్ధప్రదేశముల యుద్ధసాగుల పటములు; 9. యుద్ధమునకు సంబంధించిన వివిధవిషయములను వెలుపునవి దాదాపు 400 పటములు దీనియందు ప్రచురింపబడి యాంధ్రప్రచురణములం దపూర్వముగ నుండగలదు. పెన్స యాకృతియందు 300 పుటములకు మించియుండును. ధర తగ్గించియున్నాము.

మునుపటి వెల రూ. 2.

ఇప్పటి వెల రూ. 1.

పోస్టు ఖర్చులు వేలుగ వసూలు చేయబడును.

### ఇది గాక

ఈ పుస్తకమునందు విద్యావంతులగు ఆంధ్రమహాజనులచే వ్రాయబడిన నిర్బంధ సైన్యసేన. ప్రాచీనతది, హైందవ సామ్రాజ్య శూర శిఖానుణులు, భాషాయోష, వ్యవసాయము, శ్రీ గోపాలకృష్ణ గోకుల నిర్మాణతారావళి. వజ్రస్వలా వివాహములు, రాజధర్మ, అస్త్ర నయము, దేశచరిత్ర, నవలలు, ఆంధ్రోద్యమ తత్త్వము, మన గొప్ప దురవస్థ, భయము, వ్యవసాయము - యుద్ధము, సత్యము, పర పతి సంఘములు, యుద్ధము - హైందవులు, కర్నాటక సంగీత విద్యాభివృద్ధి, హిందూ దేశములో హోళానుపతీ ప్రవేశము, మానసగీతము మొదలగు చక్కని న్యాసములు గలవు. ఆంధ్రమహాజనుల చిత్రపటము లనేకములు గలవు. క్రింద వ్రాసిన లోకమాన్య గోపాలకృష్ణ గోఖలేగారి రంగులపటమును చేరియున్నది. ఇదివలకు 10,000 ప్రతులు ఖర్చుపడినవి. కొన్ని ప్రతులే గలవు. అలస్యము చేసిన ఆధంగము కలుగును.

చిరునామా:—ఆంధ్రప్రదేశ్ కా ఆఫీసు,

7, తిరునెట్టివీధి, మదరాసు.

### ఆంధ్రులపై అపనింద

శ్రీ శ్రీశేషులకు రాబట్టిన ప్రభువు భరత ఖండమునకు వైస్రాయ్ పతిగ నుండినప్పుడు వైస్రాయ్ అనేక విధముల వృద్ధి చేసెను. వైస్రాయ్ లకు ఎక్కువ శాతకర్మములనుకల్పించెను. శత్రు విధమున పూర్వముకంటె పెక్కున యువతగాకాచేసెను. తిరుబుద్ధికి నన్ను లని తోచినవారిని వైస్రాయ్ నుండి తొలగించెను. ఆకాలములో భరత ఖండమునకు రమ్యవారముల అపాయము ఏమియును కన్పించినది. ప్రతి ఆంగ్లేయుడొక్కరికి సింహస్యముగా నుండెను. కయ్యమునకు సిద్ధముగానున్న రమ్యను లకు మనదేశముపై దండెత్తుటకు వీలులేకయుండెను. ప్రతి వైస్రాయ్ పతియొక్క తెలివితేటలు ప్రయోగింపబడెను. ఏమరకుండ, హామీ హామీ మార్గముల బలవంతమున వైస్రాయ్ మును సర్వసిద్ధముచేసి శత్రునిగోళమునకు నియోగించిరి. ఈలాటి దండ సంగ్రామమునకు హామీని తోచిన ప్రతివైస్రాయ్ నే గాక, ప్రతిజాతినిగూడ వైస్రాయ్ కి మునుండి తీసివేసిరి. మూడవ బర్మా యుద్ధములో నొక ఆంధ్ర పటాలము శత్రువుతో పోరాడవచ్చుటకు వెనుకీ నీనదని, ఆంధ్రులు యుద్ధముచేయ తగినదియ యుద్ధములో పనికిరాని పిటికి వందలను జేరము లిచ్చి పోషించుటకు సామ్రాజ్యము నకు ధనవ్యయమేగాక, జననైస్యములు ఖైత్రలక్షణములుగల తోడి పటాలముల శత్రువుల వీరవృత్తాంతము వినునాయము గానుండుటయు గూడ సంభవించుననియు రాబట్టిన ప్రభువు గారు అనేక దాక్షిణ్యముల పటాలములను ఎత్తివేసిరి.

వారు స్వయంచరిత్రలో దాక్షిణ్యములు, బంగారములు, “మహారాష్ట్ర” లనబడువారు” పానుపహిత లనియు, పిటికి వందలను “శ్రీ సమాను లనియు” వ్రాసియున్నారు. నలు బది సువర్ణములు భారతభూమిలో నుద్భవముచేసి సర్వ వైస్రాయ్ పతియే చేసినవారి తీర్పింపబడునందుటచే వారి వ్రాతలు ఆంధ్రుల కార్యాగ్రహణములై, ప్రపంచములో నెప్పుడును సేవప్రతిష్ఠలు జేసినవారల చేసినవి. ఇటీవల, ఆంధ్రులు ఆంగ్లాధినితేజములలోను, అస్సాము తేయాకు జనుము తోటలలోను, కూలీలుగా వెళ్లి పనిచేయుట కారంభించిన కారణమున, ఆంగ్ల భూస్వాములకు ఆంధ్రులను కూలీలని తప్పు వేటిక భావములేదు. ఇన్నాట్లబ్రతికి ఆఖరుకు ఇంటి వెనుక చచ్చె నట్లు, పూర్వము ఆంగ్లవర్తకుల వైస్రాయ్ లలో పనిచేసి తమ అసహన ప్రతాపములను వారు శత్రువులకు పరామర్శించిరి, మహావృత్తియ నవాబులను, శలభీకృతులను చేసి వాన్మ కెక్కిన యాంధ్రులు గత 20 వర్షములలో హేయజాతియై కూలీలై తిరస్కారార్హులైరి! ఇరుల చున్న చిట్టుండుటే గాక, మనలో నవీనతములో చేరి ఆంగ్లవిద్యల నభ్యసించినవారికి స్వభాతియొక్క ఖైత్ర గుణము లేమైన తెలుసునా? సింగర ముగ్గువను లాజరును, ఇటీవల ప్రేమ ప్రభువులు వ్రాసిన హిందూదేశ చరిత్రలను కంఠపాఠముచేసిన నవీనతమువారికి ఆక్షుంచిన ఆంధ్రవైస్రాయ్ ప్రతాప మెట్లు తెలియగను? మొన్న మొన్న యుద్ధ విం చి న చుడే కాభిమాన కారణమున దేశభావలలో చెదలపట్టిపోయిన పూర్వచరిత్ర పరిశోధన విమర్శ ప్రచురణల మూలమున ఆంధ్రజాతియొక్క పూర్వోత్తరములు శ్రీవిభద్రద్రావుగారి పరిశ్రమలన గోచరమై గూఢానందమును పుట్టి, ఆంధ్రోద్ధృత రూపమున నూతన వికాస మేర్పడినది.

రాబట్టిన గారి తీర్పు అమోఘవేదవాక్యమా? మనము నిజముగా వైస్రాయ్ పతికి తగినవాదమా? ప్రతిపాతకులు దీనికి సమాధానమును ఆశించియుండుగాక! మహారాష్ట్రులు వారిరాజ్యకాలములో నేమిచేసినో, రాబట్టిన గారికి భావమున్నను, నూతన యుగములో ఆంగ్లసంపాదిత వైస్రాయ్ పతి దేశ మంతట ప్రబలింపియుండు మరాఠులు యుద్ధానర్హులై, పిటికి పరిదలగా నూరిపోయిరి గాని, వారిసంకలములు పూర్తిగా తీసివేయబడలేదు. కొన్ని పటాలములు భరత ఖండములో నుండినవి.

భారతీయ వైస్రాయ్ ఈ దేశవైస్రాయ్ నియు, దక్షిణవైస్రాయ్ నియు రెండు వైస్రాయ్ లుగా భాగింపబడినది. మహారాష్ట్రుల డి, లాహోరు, మిరట్లు లక్నో ఖండములు మహారాష్ట్రులకు జనులలో నుండుటచిట్టియు, పశ్చిమోత్తరప్రదేశ్, బెంగాలు, నాల్కా, డిల్లీ, గుజరాత్ బరొ: ప్రదేశములలో నుండు భతాను జాతులు ఎల్లప్పుడు యుద్ధమే ఆహారముగా గలవారు గనుక ఈ దేశ వైస్రాయ్ లో నుండు ప్రతి వైస్రాయ్ ప్రతి యుద్ధోగిని ప్రతి నిమిషము యుద్ధ సన్నద్ధులై యుండుట వాడుకయైనది.

ఇది గాక ప్రతియేడు పశ్చిమోత్తర భాగములలో నేడో నొక్క యుద్ధము జరుగుచునే యుండుటచేత, ఈ వైస్రాయ్ యుద్ధములో ఆరితేరినది. ప్రతివైస్రాయ్ ఈ దేశ వైస్రాయ్ లకుగత పటాలములో నే యుండవలెనని తుతూహలము. పానుపహితముల ప్రజావంతులు నాయకత్వమునకు తగినవారు. అందరు ఈ దేశ పటాలములలో నే పనిచేయవలెనని స్పష్టమిది. ఈ దేశరాభిముఖులై యుండుట ఆచారమైనది. సర్కారు వారికి కూడ ఈ దేశ వైస్రాయ్ లు యందే లక్ష్యము ఎక్కువ. ఏయుద్ధోగియైన అపరాధియైన గాని, అప్రయోజకుడని తోచిన గాని వైస్రాయ్ వీరిని దక్షిణవైస్రాయ్ లోనికి త్రొవ్వేయుచు రని తెలియుచున్నది. దక్షిణవైస్రాయ్ శాంతిజనులలో నుండుటచేత, గోవ వంతులు, సమరోత్సాహులు అగు జాతులుగాని, వైస్రాయ్ లు గాని, ఉద్యోగిగ్గులుగాని ఈ వైస్రాయ్ లో విశేషము మంది కాన్నించరనియు నమ్మకముగలదు. వైస్రాయ్ అభిప్రాయ ప్రకారము, చేయబడుకట్టుదిట్టము లుండును గనుక శ్రేష్ఠమున వైస్రాయ్ ఈ దేశ వైస్రాయ్ నియు, రెండవరకమున దక్షిణ వైస్రాయ్ నియు, సర్కారులోనుండు ముఖ్యాధికారుల నమ్మకము. 1914 వ సంవత్సరములో పాశ్చాత్యులలో యుద్ధము పుట్టినప్పుడు, ఏమిజరిగినదో ఆలోచింపవలెను. పరాను బలైయుమురంగమునకు వైస్రాయ్ పంపినప్పుడు, (1) పిహారు ప్రాంతముల ఒకనేర పరానులుగాని, ఆఫ్ గనిస్థానపు అమీరుగాని, దాడివెడలిన వో, వారిని పారదోలుట అన్నిటికంటె ముఖ్యకర్తవ్యము గనుక పిహారు రావట్టిండి ఖండములలో నుండు పటాలములు అచ్చట బలపరచవలెను. (2) లాహోరు, మిరట్లు ఖండములలో నుండు కఠిన పటాలములు భారతీయ సమరోత్సాహ మిట్టి దని చవిచూపించుటకు జాగ్రత్తలై పంపబడినవి. ఈ మధ్య అంతర్జాతీయ భారతీయుల ఖైత్రతేజము, ఈ సందర్భముయందులో ప్రజ్వలిల్లి భువ నాశ్వర్యమగునట్లు శత్రువుల మాడ్చి వేసినదిగాదా! (3) మెసాపాటేమియాలో తురుష్కముల పారదోలి నూతన రాజ్యాకరణము, ఆంగ్ల వాణిజ్య సయత్నముగాను వైస్రాయ్ పంపబడినప్పుడు దాక్షిణ్య వైస్రాయ్ లో చేసిన పునరాఖండపు మహారాష్ట్ర పటాలములు పంపబడినవి! వీ రేటిని ప్రపంచంలో ఆంధ్రలోకమునకు గాని సామాన్య భారతీయులకు గాని తెలుసునా? యుద్ధము ముగిసిన వెనుక విభలముగా యుద్ధచరిత్ర వ్రాయ బడినప్పుడు మహారాష్ట్ర వైస్రాయ్ తేరిలిని ఎంత వైస్రాయ్ వైస్రాయ్ లో శాశ్వత మూర్తి నామము నిలవపెట్టినదియు తెలియగలదు. మెసాపాటేమియాలో యుద్ధము చేసిన ఆంగ్లేయులు, మహారాష్ట్ర లనగా నెవ్వరో ఇదివరకెరుగనివారు, ఈ దేశహిందూస్థానీ సిహాపాలకేగాక, ప్రపంచమునందుగల మరెవరైనా గ్రామిక జాతికిని వీరు తీసిపోనియు, వేంపబడినవో జర్మనులు అవలీలగా భస్మముచేయగల రనియు నేనోళ్ల పాగడ్డలూ నర్సులు, రాబట్టిన గారింత పాతబాటాట్లూ నర్సులూ అచ్చెరువందుట వాస్తవము. రాబట్టిన గారి వ్రాత లన్నియు పాటజాతులనగాని దురభిప్రాయమునగాని గలిగిన వనియు, ఇక నుంచి దక్షిణ వైస్రాయ్ మును సింలావారు ఎక్కువగౌరవముతో చూచెదరనియు వృత్తాంతము నే అనుదినమును మెసాపాటేమియా యుద్ధములలోనుండిన ప్రతి ఆంగ్లేయోగియు వెలుగుచుచున్నాడు. జూరలు, రాజపుత్రులు, సిక్కులు, గుర్ఖులన్న ఎంత గౌరవమో, ఇకనుంచి మరాఠులన్నను ఆంగ్లేయునికి అంతగౌరవము గలిగినది. మరాఠుల విషయములో చెల్లని రాబట్టిన గారి తీర్పు, ఆవకాశమిచ్చి, న్యాయైకబుద్ధిని పరీక్షించినవో, ఆంధ్రుల విషయమునను “చెల్లనిదమృది” యగునని నమ్మకము గలుగుచున్నది. మరాఠులను తురుష్కులపై బంపక స్వదేశాంతర్యాతి సంరక్షణకే పనియోగించినవో, వారికివచ్చిన అపనిందను పోగొట్టుకొనుటకు సమయముదొరకనిదే. తురుష్కులపైవారు, ప్రస్తావనై, మరాష్ట్రుల నెరియూ, అమరావతికి అమాగా, తెసిఫే, యుద్ధములలో చూసిన ప్రతాపము, సాహసము శ్రేష్ఠము, విషమవృత్తులలో శాంతము, విషమల్యములకు మండు దేవంగిగాడులలో నహనము, మొదలగు అనేక ఖైత్ర లక్షణములకు సంతుష్టి చెందుటలననే, మరల వేలకువేల మరాఠీలను పటాలములలో చేర్చుకొనుటకు నిరంతర కృషినిసర్కారు వారుచేసి, భాగీఅయిన పునహోఖండపు పటాలమును శీఘ్రములో మారనయావన వైస్రాయ్ లో నింపివేసి, భరత యుద్ధమునకు సిద్ధముచేసినారు! ఆంధ్రదేశీయులారా, ఈవోధ్యమును గమనించితిరా? మన కిక కర్తవ్యమేమి? సామాన్యమునకు ఈ దేశ పటాలములు, మరాఠులు నూతనోద్ధృతల సంపాదించు

చుండగ, మద్రాసు జాతులలో నెవ్వరైన, ఈ కీర్తిని అభివృద్ధి చేయ యత్నించిరా? స్వాతంత్ర్యము ప్రకటించిరా? “అదంగి, రేకులవాల్లు, నూలీలు” అనే తిరస్కారమునే స్వీకరించుచుండెదమా? పురుష యోగ్యుడు చక్కకు గడంగెదమా?

మద్రాసులో ముఖ్యముగా జాతులు, వారి వారి భావలను, భావములను, గుణవీర్యములను బట్టి, నాల్గు జాతులు గలవు. ఆంధ్రులు, తమిళులు, కన్నడులు, మళయాళులు, (1) ఆంధ్రులు నాడెన్నడో ముప్పవర్షముల వేసిన యొక్కపటాలపు దుర్బియ కారణమున వైస్రాయ్ పతినుండి తొలగింపడిరి (2) తమిళులు నాలుగు పటాలములలో వైస్రాయ్ పతినుండి తొలగింపడిరి. ముఖ్యముగా నొక్క పటాలము నాడెన్నడో ప్రాంతమున యుద్ధపరిశ్రమను చేసి—ఈవైపులకు నూర్చబడి. అవకాశ మొనగబడిరి గనుక—నిరుదు జరిగిన చిన్న చిన్న యుద్ధములలో ఆవైపున పేరు గడించిరి. మరొక పటాలము ఒక్కసంవత్సరమునుండి మెసాపాటేమియాలో పనిచేయుచు అచ్చట మెప్పుబడినది. (3) కన్నడులకు వైస్రాయ్ పతి పేరేలేదు మైసూరు రాజ్యపు స్వంత సేనలలో నేవైన కన్నడులు గలగో లేదో తెలియదు. కత్తికతారుల స్వేచ్ఛ గనుకొన స్వాతిం (త్ర్యముగల కొడగు రాజ్యములో గూడ, కన్నడపటాల మున్నట్లు తోచదు. సమయ మిచ్చి, ప్రాత్యహించినవో, కండబలిమిగలిగి ఆరోగ్యముగలిగి విద్యాగంధము నొకన ఈజాతివారల వైస్రాయ్ లో చేరగలరు; (4) మళయాళులు, అడవతయాలి లని మనము అనుకొనుచున్నాము; గాని వీరి పటాలములను, నాయకు ఉద్యోగిగ్గులలో నే ఏర్పరుచుటకు నిరుత్సాహింసర్కారు వారు ప్రయత్నము చేయుచుండిరిగాని, ప్రయత్నములు విఫలములైనట్లు తెలియుచున్నది.

ఇన్ని జాతు లున్నను, వీటి అన్నింటిలో, మనము ఆంధ్రులను మాత్రమ జన్మము నొందితిమి. నవీన సంఘటనము గలిగినది. స్వచరిత్రాంశములను గ్రహించితిమి. మతస్థితిలోను, సంఘస్థితిలోను, ఆర్థికస్థితిలోను, రాజకీయస్థితిలోను, విదేశీయత్రైలోమ, ప్రాధానివాహములలోను, నూతనమార్గమును చూపితిమి. బాహ్యప్రయత్న రాజ్యవిభాగము మొదలుగాగల జాతీయ జీవనమును అనలంబించితిమి. ప్రత్యేకాంధ్రజీవనమును కోరితిమి. విశ్వవిద్యాలయానర్థమై, జాతీయ విద్యాభిమానమై, జాతీయకళాశాలను మొదలిడితిమి: ఆంధ్ర సేనాసంఘమును. పుస్తక భాండాగారములను, అనేక సభలను, స్థాపించి, నూతన జీవమును చూపించుచున్నాము. ఈరీతి అనేకరూపముల ప్రజావభోధముచేయ సమకట్టి రెక్కన మూడుజాతులకు మార్గదర్శకులమైతిమి. ప్రస్తుతము అన్నిటికంటె ఈ ద్రుమ గౌరవజీవనముగూ ఖైత్రవృత్తిగూడ తగుదుమా? — విస్తృత ప్రతాపము.

#### పొగచుట్టను కాల్చుట

కలకత్తాలో పొగచుట్టలను కాల్చుటను నిరసించుట కొకసభ ఏర్పరపబడినది. గత బుధవారమునాడు ఈ సభవారిక సాన్వజనికసభను గావించిరి. రాయబహదరు డాక్టరు చుసేలాలు బోనుగా రధ్యక్షులుగా నుండిరి. బెంగాలు శానిటరీకమిషనరు డాక్టరు సి. ఏ. బెంట్లెగా రుపన్యసించిరి. చాలమంది విద్యార్థులును ప్రముఖులును పాశ్చాత్యులును భారతీయులును స్త్రీలును పురుషులును సభకు వచ్చియుండిరి.

#### ఉపన్యాసము

ఆరోగ్యము చెడకుండ నుండవలెననిన మామూలు భోజనమును మిశ్రముగా చేసినచాలను. మామూలుగా బంగాలీలు తినుచున్న భోజనపదార్థములు చాల ఆరోగ్యకరమైనవే గాని వానిని మితముగా తినకపోవుటవలన రోగములు కలుగుచుండును. వీరు శరీరపరిశ్రమను పేక్షించుట చాల పారభాల. పుట్టిబాలు క్రిక్కిలు మున్నగు బయటిఆటలను తరుచుగా నాడుచుండవలెను. కండరములను బలపరచునట్టియు హెచ్చుగాలిని పీల్చుట యవసరమగునట్టియు శరీరమున కంతటికిని గూర్త పని గలగించు నట్టియు ఆటలను వీరు తరుచుగా నాడుచుండవలెను. మొదలునకు పని మొదలై శరీరపరిశ్రమ లేకున్నచో శరీరము దుర్బలమును రోగసిడితము నగును. సారాన్ని మున్నగుని సాద్రవ్యములను హాక్సా-పొగచుట్టలు బీడిలసిగరెట్లు పోడుము రెండుచున్నగు నవియును శరీరమునకు చాల చెరుపు చేయును. ఈదురభ్యాసములను మానిపించుట కీసంఘమువారు చేయుచున్న పని చాల సమంజసుగా నున్నది. పొగచుట్టలను కాల్చుటవలన ఎన్నియో రోగములు కలుగునని నేను కనిపెట్టియున్నాను. అందు ముఖ్యముగ కంటిదృష్టికిని హృదయభాగమునకును పొగచుట్టలను కాల్చుట చాల చెరుపుచేయును. పొగచుట్టలను విసారముగ కాల్చువారి కాలోచనశక్తి తగ్గిపోవును. మనసు చలించును.



వృత్తాంత లేఖలు

బారువ వార్తలు.

[ఒక విలేఖకుని వద్దనుండి]

కాలమానము

బారువ, సెప్టెంబరు 17 - ఈ ప్రాంతములో ఈసరిక ఎండలు అతి తీవ్రముగా నున్నవి. ఈ గుర్త చుట్టుపట్ల గ్రామాదులలో కలరాజ్వర ప్రవేశించి కొంత యలబడి కలుగ జేసినది గాని దైవకృపవల్ల ప్రస్తుతము దాంతముగా నున్నది. ఇచ్చట రగినంత వర్షము కురియడం లేదు. సుహృద్ నదీ ప్రవాహంవల్ల పల్లపుభూములు మాత్రము ఉభయ అయినవి. పెరకభూములు ఈసరికి ఉబాలుకాకుండా ఉన్నవి. రహితులు నీరువివయమై నిద్రాహారములేక శ్రమపడుచున్నారు.

వి నాయక భూమిలోనను.

ఈ సంవత్సరం గణపతి నవరాత్రి ఉత్సవము మాడు పాట్లువారు జేసిరి. ఈ ఉత్సవములలో పేటవాస్తవ్యులు 16 తేదీ శనివారం జేసిన ఉత్సవము అతి వర్ణనీయముగా నున్నది. శ్రీ మందసా రాజావారు విద్యుద్దీపములను అశ్వశక్త టములను ఉచ్చితమునకు దయతో నొసగి యతివన్నె కలంగ జేసినందుకు శ్రీ రాజావారు వందనీయులు.

సంగం వార్తలు (నెల్లూరు)

ఆరోగ్యాభివృద్ధి.

సంగం సెప్టెంబరు 17: - గ్రామము మిక్కిలి యశు భవముగ నున్నది. ఇతరులు వైవిధ్యమును గురించి యెంత శ్రద్ధపుచ్చుచున్నను, అధికారులు గల గ్రామాధికారులు లేకమైతర శ్రద్ధపుచ్చుకొన నందున, నిరుపయోగముగ నున్నది. కాన గ్రామాధికారులును, వారి వైయధికారులును గ్రామారోగ్యాభివృద్ధి గురించి శ్రద్ధ పుచ్చుకొనుదు రని కోరుచున్నాను.

కొత్త కస్తా

ఈరస్తా జనోపకారియైనను ముగియుటకు రెండు మాసము లైనను పట్టును. ఈరస్తా పూర్తికామిచే మోటారు ఎండ్లు సిద్ధపురమువరకే వచ్చుచున్నవి. ఈరస్తాలో కొండ క్రింద కొక పద్మాంగమాత్రము వర్షాకాలమున మిక్కిలి అపాయముగా నుండును.

రహదానంద సరస్వతీ స్వామిలవారి పురము.

రహదానంద సరస్వతీ స్వామిల వారు గ్రామాదుల వారి సహాయముచే కొంత స్థలమును స్వీకరించి యందుకొన్ని భవనములను నిర్మాణము జేసి వీనిని నిర్వహించుటకుగాను శ్రీ అక్కిరాజు రాయలు రావుగారిని ఏర్పాటు జేసిరి. రహదామి బదిమాముల క్రింద అగస్త్యార్జున నినిర్మాణమును నొందిరి. శ్రీ వారు సమాధిని జేరిన పీఠముల శ్రీ అక్కిరాజు వెంకట రమణయ్య గారు, హైదరాబాదు మొదలగు ప్రాంతములకు యాచనార్థమై గిరి కిష్కంధ యొద్ద రెండుమాసము మాసములు ఉంపరించి గాని, వారువేసిన చందాలపట్టిలను గాని, జను వ్యయముల జాపితాలనుగాని ప్రకటించి యుండలేదు. ఇందు వలన శిష్యవర్గమునకు సంతృప్తి గలుగుటెట్లు? అట్లాటలు ఎట్లు చేయారు. కాన పంతులవారే దయచేసి వారి జను వ్యయ, గండా పట్టిలను ప్రచురించిన బాగుండును.

గోఖలే నేపాసమాజము.

ఈ గ్రామమున 1905 సంవత్సరమున నొకసమాజము స్థాపించబడి యు నేక పేరులచే పిలువబడుచు, ప్రస్తుతమున పేరుచే నొక సంవత్సరముగ వర్ణింపబడుచున్నది. ఈసమాజమున నొక పుస్తక భాండాగారమును పఠనయందిరము, జాతీయభేదములు లేక నిర్మింపబడుటకై నొకరాత్రి పాఠశాలయు, స్థాపింపబడి, ప్రజల కనేకవిధముల జ్ఞానోదయము గలుగజేయుచున్నది. పూర్వ మీసమాజమున నాటకములు ప్రదర్శించుచుండి, ధనమార్జించి, నాటకసామానుల నెల్లను స్వంతమున జేకూర్చి నాటకములు జేయుట కవకాశము లేనందున సభ్యులలో నొక గురు శ్రీయుతి అక్కిరాజురాయలురావు పంతులుగారి స్వాధీనములో నుంచబడి యుండెను. అందువిషయమై ఏదో వివాదము లుగలుగుచున్నది. ప్రస్తుతపు కార్యదర్శిగారి పాలనక్రింద నీ సభ చాలా అభివృద్ధికి వచ్చినది. వీరికి విశేష శ్రద్ధయు, దేశభక్తియు న్యాయవాంఛయు గలిగి పేరు పొందినవారు.

బోధపాఠశాల.

ఈపాఠశాల కృష్ణపత్తులు ప్రవేశించినది. కారణము లనేకములు గలవు. జాతీయత కునీపాఠశాలలు విశేషభావకా

యు గాకపోయినను, విద్యావ్యాపక మెక్కువగ జేయుటకవకాశము గలదు. ఈపాఠశాలయందు బాలరతు విద్యాభివృద్ధి గానుపించుచున్నను, జాబులు బట్టాడుజేయుట ఎక్కుగ నేర్చుకొనుచున్నారు. కాలక్రమప్రకారము విద్య గరిష్ఠ కవకాశము లేక యున్నది. ఉపాధ్యాయుడే పోష్టమాప్తుగా నుండుట వలన ఇది పల గుచున్నది.

ఇందుకూరుపేట వార్తలు.

ఒక కేటెఖకునివద్దనుండి,

కాలస్థితి

ఇందుకూరుపేట, సెప్టెంబరు 14: - వర్షములు జాస్తిగా నున్నవి. ఏటిలో నీరు జాస్తిగా నున్నది. కాల్యులుగూడ తెగి పొయ్యెటట్లు నీరు వచ్చుచున్నది. నీలిమైరు రెండవకోతకు రాకనే చెడిపోయినది.

పుస్తక భాండాగారము

ఇది ఈ గ్రామ కాలపరమల శ్రీయుత అనుచారు ను బృహదాయుడుగారిపేర నెలకొల్పబడినది. వీని ఉపయోగము ఇంకను ప్రజలకు బోధపడక యున్నది. వీని ఉపయోగమును బోధపరచుటకు ప్రతి అమావాస్యకును బహిరంగ సమావేశము జరుప నిశ్చయించినారు. ఇది యెంతయో ప్రయోజనకారి కాలము.

ఒక ఉపన్యాసము

ఈరోజు సాయంత్రము 4 ఘంటలకు కోయంబుత్తూరు వాస్తవ్యులను స్థాయవాసులునగు కె. నారాయణశాస్త్రి యార్. బి. ఎ. బి.ఎల్. గారు భాండాగార భవనమున "గ్రామ సంఘములు వాని ఉపయోగములు" అను విషయమును గూర్చి నాలుగు ఘంటలు ఉపన్యసించిరి. అందు పూర్వస్థితిల ను గూర్చియు స్వపరిపాలనా యోగ్యమును గూర్చియు ఆత్మ గౌరవమును గూర్చియు స్వపరిపాలన హిందువుల కావశ్యకమనియు అది పాలించుటకు కొందరు ముఖ్యులు జెప్పప్రకారము అయోగ్యులముగాక. యోగ్యుల మనియు స్వపరిపాలనకు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రము లావశ్యకము లనియు గాన ఆంధ్రులు ప్రత్యేక ఆంధ్ర రాష్ట్రము ను గోరుటావశ్యకమనియు అది భర్తమును న్యాయమునై యున్నదనియు గ్రామసంఘములను బాగుపరచుకోక స్వరాజ్యమును పొందజాలమనియు గాన త్వరలో గ్రామసంఘములు అనగా పంచాయతులు ఏర్పరచి ప్రభుత్వమువారు ప్రస్తుతము ఇచ్చిన అధికారములు స్వల్పమని తీలచక నిర్వర్తించవలయు ననియు విద్యాభివృద్ధినిగూర్చి పాటుపడుట గ్రామపంచాయతుల విధియనియు మొదలగు సంతకములను మువ్వక్తిముగా చాటిరి. అరవలలో కొందరు ఆంధ్రరాష్ట్రమునకు విముఖు లున్నను శ్రీయుత నారాయణశాస్త్రియార్ వంటి దూరాలోచన పరులు ఆంధ్రరాష్ట్రమునకై తమ యాహదమునే జూపుచున్నారు. శ్రీ శాస్త్రియార్ గారు ఈవత్సరము కాసననిర్మాణ సభ్యత్వమునకై పాటుపడినవారిలో నొకరు. రాగల ఎన్నికలలో వైసను వీరిని సభ్యులుగా ఎన్నుకొనుటకు ఆంధ్రులు యత్నము జేతురుగాక.

ఆసుపత్రి తీర్చి దుఃఖము.

మా ఆసుపత్రి విషయము కేవలము అన్యాయ మైనది. గ్రామస్థు లెన్ని అట్టలువెట్టినను వానిని వై అధికారులు గవనించుట లేదు. పులికాథిపతులైనను పూర్వముగా మా కష్టములను దెలుపుకొనుటకు అవకాశము ఇచ్చుటలేదు. ఇది మిక్కిలి కోపనీయము. మేము అట్టలు వెట్టినామనే ఈస్వల్లో మా గ్రామస్థులు పోయినను డ్రస్టరువారు పలుకుటయే మాని నారు. ఇనమునకు 110-120 ముఖ వచ్చుచుండిన బోగుల సంఖ్య 15 ముకు తగ్గినది. వీనిని గవనించువారు లేకున్నారు. మాకు ఇంతకు ముందున్న డిప్యూటీ కలెక్టరు దొరవారగు నేమారు లక్ష్మీనారాయణయ్య పంతులు వారుమాత్రము మా ఆసుపత్రియొక్క దుస్థితి ప్రత్యక్షమున చూచియు గ్రామస్థుల అభిప్రాయమును తీసికొని పోయి ఉన్నారు. వారు ప్రస్తుతము మాతాల్కాలోలేరు. అందుల కెంతయో చింతించుచున్నారము. తహసీలుదారు మాత్రము మా అర్జీలవైక విచారణనలిపి ఉన్నారు. దాని మీద తహసీలుదారువారు గూడా వీరిని మార్చనలిపినదిగా వ్రాసినారు. తర్వాత తాలూకాబోర్డువారు జూలై నెల 22 వ తేదీన జరిగిన మీటింగులో నె 57 రు తీర్మానములో వీరిని మార్చనలినదిగా తీర్మానము జేసినారు. అట్లుజరిగి ఇప్పటికి సుమారు మూడుమాసములుగా వచ్చినను ఏమియు చర్య జరుగకున్నది.

ఒంగోలు వార్తలు.

మా స్వకీయ విలేఖకుని యొద్దనుండి,

కాలమానము

ఒంగోలు, సెప్టెంబరు 19 - గత నాలుగయిన దినములనుండి మా పురుషుల ఎండలు క్రిమముగా తగ్గుచు, వర్షము కురియుచున్నది మొన్నటి మధ్యాహ్నము రెండగంటలకు అకస్మాత్తుగా, భూకంపము వచ్చి రెండు నిమిషము లుండి పోయినది ఆ నాడు రాత్రి యింతము కొంచెము నేల కదలి ాది భూకంపములు మా ప్రముఖ సర్వ సాధారణము గా వినిని గురించి వివరించుట అవసరము

ఎన్నికలు.

మా ఒంగోలు తాలూకా బోర్డులోని, ఒంగోలు స్కీగ్లాలో కాల్మెయన సభ్యత్వమునకు మొన్న 15 వ తేదీ శుక్రవారము ఎన్నికలు జరిగినవి. హిందూ పిద్యాలయ సంస్థాపకులు పిశుపాటి వేంకటరంగయ్యగారు, న్యాయవాదులు శ్రీరాముల రాధాకృష్ణయ్య గారు, నిందులకు ప్రయత్నించిరి. వేంకటరంగయ్యగారికి, ఎక్కువవోట్లు వచ్చినందున, వారే యుత్తర్గులయిరి.

అధికార నియోజనము.

ప్రకృతము మదనపల్లి డివిజనుకు, రివిన్యూ ఆఫీసరుగా నున్న కుమారస్వామి తాంపో ఐ. సి. ఎస్. గారు, మా రివిన్యూ డివిజనుకు, అధికారులుగా నియోజింపబడిరి. తాంపో గారు, 23 వ తేదీ గల్లెటిగారికి, డివిజనుచార్జీ నిచ్చి, 29 వ తేదీ యిచ్చటికివచ్చి, ప్రకృతము పని చూచుచున్న పరిబ్రహ్మశాస్త్రిగారి యొద్దనుండి చార్జీ బుచ్చుకొందురు. శాస్త్రిగారికా మాసము నెల వు బుచ్చుకొని స్వగ్రామమునకు వెళ్లెదరు.

స్వరాజ్యసమితి.

మొన్నటి దిన ముదయమున, మా పురుషులలోని స్వరాజ్యసమితి శాఖా సంఘముయొక్క ప్రభు సమావేశము శాఖాధ్యక్షులు, శ్రీయుత టంగుటూరి నాయనశాస్త్రిగారి యాజమాన్యము క్రింద జయప్రదముగా జరిగినది. ఆంధ్ర సమితి సంస్థాపక కార్యదర్శులు జార్జి సిడ్నీ ఆరండేలుగారంపిన, సమితి చిత్తు ఉద్దేశ్యములు, బందరుశాఖవారు డాక్టరు భోగరాజు పట్టాభి సీతారామయ్య పంతులుగారిచే భాషాప్రయుక్తముగ రాష్ట్రములుగ జేతమును విభజించి, ప్రతిరాష్ట్రమున కొక రాష్ట్రీయ కార్యదర్శిని ఎన్నుకొను విషయము తయారుచేసిన చిత్తువిభజనలును అంగీకరింపబడినవి. ౩ ఖకు కార్యదర్శుల నెన్నుకొను విషయము రాబోవు ఆదివారమునకు మార్చబడినది.

చరిత్ర విషయక యువన్యాసము.

శ్రీయుత వారణాసి శ్రీనివాసరావుపంతులు డి. ఎ. గారు సమితి పక్షమున, మొన్న సాయంతకాలము నిష్క్వలయమున చరిత్రవిషయక యువన్యాసముల నిచ్చుటకు మొదలిడినారు. మొన్నటి ప్రభుమోపన్యాసమున శ్రీనివాసరావుగారు, ప్రభుభవనమున, ద్రావిడులు జేతములో నివసించుచు నెటులనున్నదియు, తదనంతరము, ఆర్యులు సభ్య మాసియాలోనుండి భారతవర్షమునందు బ్రవేశించి, నాగరికత నెటుల వెదజల్లినదియు, విశదముగా వివరించిరి.

రైల్వే అపాయము

నిన్న సాయంతకాలము ఆయిదుగంటలకు ఒంగోలు రైల్వేస్టేషనున కు మైలుమార్గమున నున్న పోతురాజు కాలన యొద్ద, ప్యాసింజునుండి యెదురుగావచ్చి కొట్టినందున 2 కి మునుజానిక అపరిమితముగా దెబ్బలుతగిలినది. రైల్వే యందొగియులకలక ఆతడు మునిపిపలు చికిత్సాలయమునకు గొనిపోవబడెను గాని, రాత్రి యెనిమిదిన్నగంటలకు, యూనిర్సాన్యక వనిపోయెను! వానిపేరు జాడలు మున్నగునవి యింతకు కెంతయు వెలియలేదు.

గురజాడయము

కొద్దిదినముల క్రిందట మాపురుషులలోని సంస్కృతాంధ్రపండితులు శ్రీయుత ముక్తి నారలపాటి గోపాలకృష్ణశాస్త్రిగారు, విష్ణ్వలయమున ఆర్యులహిను, వర్ణాశ్రమముల గురించి యొకయువన్యాసము నిచ్చిరి. ఆనాడు, న్యాయవాదులు టంగుటూరి నాయనశాస్త్రిగారు సభాధిపత్యము వహించియుండిరి. గోపాలకృష్ణ శాస్త్రిగారు, ఆర్యుల మహిమ, వైద్య, జ్యోతిష మంత్రశాస్త్రములలో నెటుల వ్యాపించినదియు విశదపరిచిరి. వర్ణాశ్రమధర్మముల సనాతనములని చెప్పిరి. కాని వాటియువన్యాసము ముగిసిన తదనంతరము కొంతమందిచే జేతము నభివృద్ధిలోనికి దెచ్చుటకు అవసరము వచ్చిన వర్ణముల ప్యజింపవలసి యుండునని చెప్పుబడినది

శాత్వేషన్ ఆరీ ఖయిదీల గృహము

2. కలికాదు మున్నెవ నాచంద్రతాటించు  
 కలపడినందు వెన్నుల నునుమున్నె  
 మున్నె మొలకల పుట్టెన కలహ మొకటి  
 బాదుబాడిన వెన్నెన బొమ్మనులు గాల  
 నుడికొనినను మున్నెలగునగుండు.  
 ప్రలు నకలహా ! నీకొక్క నందవలం  
 తెగనెక్కినను కలనాన నకపులాడి  
 నుడికొ నును మున్నెలగునగుండు

వలపురట్టింప గన్నీటి వానగరియ  
 చెప్పనేటిక యట్టి నీ చిత్రచర్య.  
 నవలీ వచ్చెనాత్మోహో నిరువురకును  
 ముందు సంవత్సరములందు బుట్టినట్టి  
 చిన్నపిల్లను పూడ్చిన ఛెట్టుకొంద  
 ప్రాతఃసుఖములొజ్జ ప్పిక వచ్చుతిరిగె  
 గూడ కొంటిల్లు ముదులగుసుర కొందు.

సర్వతేజ విషనంజీవి (శిష్యుడు)



విశ్వుచునమ్మవారు నవ్వుచు  
బోదురు. గుణము లేనియెడల  
100 రూపాయలు యినామివ్వ  
బడును. ఒక అణా స్త్రాంపు  
పంపిన సాం పిలు పాకెట్  
ఉచితముగా పంపబడును.  
వి. ఎ. ఎన్. వాణికి,  
గి. ఇర్రవల్లిపల్లె వీధి, ముదాన్.



# నామస్థాన వార్తలు

జాగ్రత్తను పోలీసుకోర్టు.

సెప్టెంబరు, 20 బుధవారము.

పోర్టుస్టేషను గడబిడ.

20 రంగస్థాయి అయ్యంగారి సాక్షి విచారణయైన పిమ్మట జనరలు పోస్టాఫీసులో గుమాస్తాగా నున్న సి. రాజము దు గారిటుల జైప్సిరి "27వ తేదీనాటి గడబిడ నాకు తెలియును నేను పల్లవరము స్టేషనునుండి వీచిస్టేషనునకు ప్రతిదినమును ప్రయాణము చేయుచుందును. నేనాదినమున పోర్టుస్టేషనువద్ద దిగిలిరి రెయిల్వే స్టేషనువెనుక ఆంగ్లో ఇండియనులు చెందు వరుసలులే నిలువబడియుండిరి. ఆదినమున భారతీయ విద్యార్థులు ట్రెయినులో బహు సెమ్మదిగా ప్రయాణము జేసిరి భారతీయవిద్యార్థులెట్టి సెంటితనము చేసిగాని ఎవరి సేమాటయు నాడిగాని యెలుగరు. సెమ్మదిగా ద్వారముదాటి పోవుచుండిరి. ఆగడబిడ జరుగుచుండగా స్థూలకాయుండొకయనువగజము చేత బట్టుకొని వెంకటరెడ్డి తలపై గొట్టెను ఈసమయమున శ్యామారావుగారు వెంకటరెడ్డిని లోనికి రప్పింపగా సాక్షివానిని గుర్తుపట్టెను. "మూకయే చీకెనదియు విచారింపక వెంకటరెడ్డి తన దారిని బోవుచుండెను మరికొందలు భారతీయ విద్యార్థులును సెమ్మదిగోనే గావుచుండిరి భారతీయ విద్యార్థుల చేతులలో పుస్తకములు తిప్ప మరియేమియు లేకుండెను. గొడుగులైనను లేవు ఆంగ్లో ఇండియనుల చేతులలో లాటీలును కర్రలును ఉండెను. ఆ దినమున ఈ గడబిడ జరుగునని ముందుగా నెఱిగియుండుటచేతనే నేనా స్టేషనులో దిగిలిని. వెంకటరెడ్డికి మిగుల గాఢమైన దెబ్బ తగిలి గాయము వెంబడి రక్తము ప్రవహించుచుండెను పుట్టువానిని లాకాలేజీ పోలీసుస్టేషనునకు తీసికొని పోయిరి."

ఈ సాక్షుల తరకిని క్రాసు పరీక్ష జేయలేదు.

ఈ సమయములో శ్యామారావుగారు దసరా సెలవులకు విద్యార్థులందఱును తమ స్వగ్రామములకు బోక నిచ్చగించు చున్నార గనుక సాక్షిమైనతల త్వరగా కేసును ముగింప వలసినదని కోర్టువారిని కోరిరి. దీనికి పోలీసువారు గారి ప్రతికక్షన్యాయ వాదులుగాని ఏమాటంకమును జెప్పలేదు సాయంకాలపు విచారణ ముగిసినపిదప ఆసంగతిని తెలియజేసిన పని న్యాయాధికారిగారు సెలవిచ్చిరి.

ఈ సమయమున మాధ్యాహ్నిక ఫలాహారమునకై విచారణ నిలిపివేయబడి మో. రి - 30 గంటలకు ప్రారంభింప జరగెడి

విచారణ పచ్చయ్యపాప కాలేజీ విద్యార్థి ఎమ్. శ్రీనివాసఅయ్యంగారి సాక్ష్యముతో ప్రారంభింపబడెను. అతడిటుల జెప్పెను "నేను జూలై 26 వ తేదీని చెట్టుట్టు స్టేషనునుండి మొదటి యుద్యోగస్థుల బండిలో పోర్టుస్టేషనునకువ ప్రయాణముచేసితిని. ట్రెయిను పార్కుస్టేషనువద్ద నిలుచుండినపుడు కొంతమంది భారతీయులు ఆంగ్లో ఇండియనులును బండిలోనికిబోవ బ్రయత్నించిరి. బండిలోనికి వారిని రానియకుండుట కొక ఆంగ్లో ఇండియనుడు హాకీయాటకర్రను త్రొక్కుచుండెను అదిమాచి భారతీయు లాబండిలోని కిసుక విసా నారంభించిరి ఇంతలో స్టేషనుమాస్టరచటికి వచ్చి వారినికొకబండిలోని కెక్కుచునెరి. పోర్టుస్టేషనువద్ద రైలులు నిలుచుండునప్పుడు కొంతమంది భారతీయులు మరల ఆంగ్లో ఇండియనుల బండిలోనికి బోవ బ్రయత్నించిరి. అప్పుడొక భారతీయు డాంగ్లో ఇండియను చేతనుండు హాకీయాటకర్రను తీసికొని ఒక ఆంగ్లో ఇండియనుని గొట్టె ప్రయత్నించిరి. పచ్చయ్యపాపకాలేజీ విద్యార్థి లాకుజ్జవానిని విడిపించిరి. 27 వ తేదీని గూడ నేను ఉద్యోగస్థుల మొదటి రైలులులోనే వచ్చితిని అదినమున పోర్టుస్టేషనువద్ద దిగునపుటికి 9వ ముద్దాయి యొకకర్రను త్రొక్కుచు సంతోషముతో కేకలు నేయుచుండు 7 వ ముద్దాయి గూడ కర్ర ద్రొక్కుచుండుట నేను చూచితిని"

పల్లవరము వివాసి ఆల్వారుచెట్టి యిటుల సాక్ష్యము జెప్పెను "జూలై 27వ తేదీని నేను ఉద్యోగస్థుల మొదటి రైలులులో ప్రయాణముజేసితిని. పోర్టుస్టేషనువద్ద నలుగురు ఆంగ్లో ఇండియనులు కర్రల ద్రొక్కుచుండుట నేను జూచితిని. వారిలో నొక డొక ప్రాహ్మణ్య కుర్రవానిని గొట్టెను. (6 వ

ముద్దాయి యాదబ్బయ్య లాటలోనున్నటు లతడు గుర్తించెను.) ఆతరువాత గొట్టుటలో నొక యువకుడు (ఫాంటరు) ఆంగ్లో ఇండియనుల పక్షముననుండుటయు నేను జూచితిని. భారతీయులు పారిపోవుచుండిరి. వారి చేతులలో నెట్టి ఆయుధములునులేవు." ఈకేసులో పోలీసువారు తన్ను పిలిపించినటులగావ సాక్షిచెప్పెను.

పోలింగుసెనీలోనున్న జీవరత్నము నాయకుగారిటుల జెప్పిరి. "జూలై 27వ తేదీని నేను ఎగూరునుండి పోర్టుస్టేషను వరకు ఉద్యోగస్థుల మొదటి రైలులులో ప్రయాణము జేసితిని. పోర్టుస్టేషనువద్ద దిగినపిమ్మట నొకఆంగ్లో ఇండియను యువకు డొకకర్రను ద్రొక్కుచుండుట జూచితిని. అతడు పిమ్మట స్టేషనునకు కుదలకుబోయి తనవట్టుప్రక్కల నుండు భారతీయ విద్యార్థుల దానితోగొట్టె నారంభించెను తక్కినఆంగ్లో ఇండియనులు గూడ భారతీయుల గొట్టుచుండిరి. భారతీయ విద్యార్థులగొట్టిన ఆంగ్లో ఇండియనులలో 3-వ ముద్దాయి యున్నటుల జెప్పి సాక్షి వానిని గుర్తించెను. ఒక ఆంగ్లో ఇండియనునికొటునుబట్టి నిలచియుండు ఒక భారతీయ విద్యార్థిని రెండవముద్దాయి గొట్టుటను తాను జూచినటులగూడ సాక్షిచెప్పెను. తొమ్మిదవ ముద్దాయియు భారతీయ విద్యార్థుల గొట్టినటుల సాక్షిగుర్తించెను. ఫాంటరుగారు గూడ చేతికర్ర త్రొక్కుచుండగా తాను చూచినటుల సాక్షి తెలియజేసెను. ఫాంటరుగా రాడిచూటలను సాక్షి వినలేదు.

వైదాపేట నివాసి వణ్ణుభి వసునతకు కులశేఖరుని సాక్ష్యమును బలపఱచెను. మూడవముద్దాయి 26 వ తేదీని వైదాపేటకు బోయినటులను, ఆనాటి రెయిల్వేస్టేషనువద్ద జరిగిన సమాచారమును కులశేఖరుడు మూడవ ముద్దాయి నడిగినటులను, నాటి సంగతంతయుఖుమైనది కాదనియు మరునాటి చర్యను! జూడవలసినదనియు మోటు జనులు మంచివారును సాధారణులును గాదనియు వారు వారెంతియరు గార్డులకు సంబంధించినవారనియు 5వ ముద్దాయి చెప్పినటులను, ఆమాటల జెప్పుచుండగా నవట మునిరత్న మనునతడుండెననియు నతడు చెప్పెను.

## నేటి దిన చర్య.

వెంకటరెడ్డిగారి కేసు విచారణముమరల నేటి దినము సాయంకాలము మూడు గంటలకు ప్రారంభమయ్యెను. శ్యామారావుగారు మొదట పచ్చయ్యపాప కాలేజీ విద్యార్థి జై. గోవిందరాజులుగారి సాక్ష్యము గోరిరి. సాక్షి యిటుల జెప్పెను. "నేను సాధారణముగ యుద్యోగుల మొదటి రైలులు బండిలో వచ్చుచుందును. హోస్టలు విద్యార్థులకుప్రత్యేకముగా నొకబండి యుంచబడుచుండెడిది. జూలై లో న్యూయిండియా కరపత్రములు ఎగూరుస్టేషనువద్ద పంచివెట్టి బడుచుండుట నేనెఱుగుదును. కరపత్రములు పంచివెట్టబడిన పిమ్మట భారతీయులు ఆంగ్లో ఇండియనులకు ప్రత్యేకముగా నుంపబడిన "రిజర్వేడు" బండ్లలోనికిబోవ బ్రయత్నించుచుండిరి. మొదటినుండియు ఆంగ్లో ఇండియనులు వారిని లోనికి రా నభ్యంతరపెట్టుచుండెడి వారు గాని ఈకరపత్రములు పంచివెట్టబడిన నాటినుండి మరింత కఠినమైన జూప బ్రయత్నించుచుండిరి. భారతీయుడువారి బండిలోని కేక్కు ప్రయత్నించినపుడెల్ల అనేకమంది ఆంగ్లో ఇండియను లొక్కమారుగవారి నాటంక పెట్టుచుండెడివారు. జూలై 27 వ తేదీని నేను ఉద్యోగస్థుల మొదటి రైలులు బండిలో ప్రయాణముచేసి పోర్టుస్టేషను వద్దనే దిగితిని. నేను పోర్టు స్టేషనులోదిగి గేటునాటిపోవుచు స్లాకో ఫారసు ప్రక్కన కొందలు ఆంగ్లో ఇండియనులు ఇండియనులను గొట్టుచుండుట చూచితిని. ఆంగ్లో ఇండియనులు కర్రలతో గొట్టుచుండిరి. నేను ఊతక నేపోవజూచితినిగాని ఎవరో నన్ను లొకొనిపోగా ఇంకెవరో నన్ను భుజముమీద కొట్టిరి. నన్ను కొట్టిన డెవరో నేను చూడలేదు. దీని నలక్ష్యముచేసి నేను పోవ యత్నించితిని. అప్పుడు రెవర్సుగారు వెంకటరెడ్డి గారిని తలమీద ఇనుపకర్రతో కొట్టుచుండిరి. అతని తలమీదనుండి సెత్తురు బొటబొట కారుచుండెను. వెంకటరెడ్డికి దెబ్బతగిలునపుడు నేనొక ఆంగ్లో ఇండియను కోసను బట్టుకొనియుండితిని. పిమ్మట నేను వెంకటరెడ్డిగారిని లాకాలేజీ పోలీసు స్టేషనునకు తీసికొనిపోయి వారిచేటు విడచి యాసంగతి నందఱికి తెలియజేయుటకుగా పచ్చయ్యపాపకాలేజీ పరుగెత్తి పోతిని. వారిలో నేను మాత్రాకేజీ ప్రొఫెసరులలో నొకరగు కె. వి. రామవాఘను గారిని గలసికొని వారిలో నుండు పోలీసు స్టేషనునకు వచ్చితిని. ఇది వెంకటరెడ్డి యచట కన్నింపకుండెను. నే

నప్పుడు పోలీసు డెప్యూటీ కె. వి. న. గు. గా. రి. కొ. క. వాజ్మూలము నిచ్చితిని" సాక్షిరిచ్చాడు. స్టీవెన్సు, మెక్ మోహనుగార్లు గుర్తించెను. రెండవముద్దాయి వెంకటరెడ్డిని గొట్టుచుండగ తాను జూచినటులను మూడవముద్దాయి యొక కర్రబట్టుకొని యుండగా జూచినటులను సాక్షి తెలియజేసెను.

విల్సను కంపెనీలోని పార్టుహండు టైప్స్టు ఎన్. వి. కృష్ణారావుగారు తరువాత పరీక్షింపబడిరి. వారిటుల చెప్పిరి :- నేను మంబళ్లో నివసించుచున్నాను. నేను సాధారణము గాఉద్యోగస్థుల మొదటిరైలులుమీదవచ్చు పురికిపోవుచుందును. రైలుబండిలో ఒకపెట్టె ఆంగ్లో ఇండియనులకు నిలువయుండుటయు, దానిని గూర్చిన కరపత్రములు వెలువడుటయు నే నెరుగుదును. ఆంధ్ర ఇండియనులకు నిలువయుంచబడిన బండ్లలో అప్పుడప్పుడు ఇండియనులు కూర్చుండి యుండుట నేను చూచితిని. 27 వ తేదీనాడు నేను బండికిగ స్లాటు ఫారము రెండవకొనకు పోయి పట్టులుదాటుటకు రైలుబండి పోవునటకు నిలిచియుండితిని. స్లాటు ఫారముమీదనుండగా కొందరు ఆంధ్ర ఇండియనులు ఇండియనులను గొట్టుచుండుట చూచితిని. నా స్నేహితులు నాగుంపులో నున్నయన నేనచ్చటికి పోయి అప్పుడు 8వ ముద్దాయి ఒక హైందవుని గొట్టుచుండెను. నేనక్కడికి పోయి ఎందులకు గొట్టెదవు గొట్టవద్దని చెప్పితిని. నేనడుగగ నే 8 వ ముద్దాయి నామీది కురికి కొట్టెను. తరువాత 6 వ ముద్దాయి గారు వచ్చి నా భుజము మీద కొట్టిరి. నాకు తల దిమ్మెక్కి క్రిందబడితిని. నావైవెదపి కోసుకొనిపోయి రెండు పండ్లు విరిగిపోయెను. నేను లేచిన తరువాత రెడ్డుగారును, జోన్నగారును అచ్చటికి రాగా, నేను వారికి రిపోర్టు చేసితిని. "పోయి రైలునే అధికారులతో చెప్పకొమ్ము, అదిగో దిద్దివెట్టి ట్రాక్లో నూపరింజెంజెంజుగా రున్నారగా"యని వారనిరి. నేను స్లాటు ఫారముమీదికి పోయి చాంటర్నుగారిని వచ్చించి నాగాయములు చూపించి చెప్పకొంటిని. "నీకు తగిన పనియే జరిగినది. రైలునే ఆవరణములోనుండి బయటికిపోమ్ము నీయిట్లు మైన పోలీసువారికి రిపోర్టు చేయును"నిరి. నేను ఆసుపత్రికి పోయి వచ్చిన వెనుక పోలీసు వారికి రిపోర్టు చేయుమనిరి. ఎనిమిదవ ముద్దాయి పార్కుస్టేషనువద్ద దిగుటను నేను చూచితిని. నా కనేకడెబ్బలు తగిలినవి. నాసాగా క్రిందపడి పోయినది. "నాటికినిక్వారేజ్" నాచేతిలోనుండి బారిపోయెను. నారెండు చేతులలో బట్టుకొనిన గొడుగు త్రొక్కి పోయెను. భారతీయులవద్ద నెట్టి ఆయుధములును లేవు. ముద్దాయిల పోల్చుటకు నన్ను తీసికొనిపోయిరి" అని చెప్పి పిమ్మట తన పెదవినుండి రక్తము కారుచుండ దానినంతయు ధుడుచుటచే కారు రక్తముతో తడిసిన గుడ్డలను జూపెట్టెను. వారి పెదవిపై నాడెబ్బ పచ్చయింకను గన్నించుచున్నది.

పచ్చయ్యపాపకాలేజీ వి. పి. సీనియరు తరగతి విద్యార్థి కుంజి కణ్ణనాయకు తరువాత పరీక్షింపబడెను. అతడిటుల చెప్పెను. నేను 27వ తేదీని పోర్టుస్టేషనులో దిగగ నా కొందరు ఆంగ్లో ఇండియనులు నామొద్దకువచ్చి సన్నటిదినము ఆంగ్లో ఇండియనుల బాలుని కొట్టినది నీనేనాయని చూడెను. నేను జవాబు చెప్పక ముందే ఇంకెవరో ఆంగ్లో ఇండియనుడు నానొగుట కొట్టెను. తరువాత చూడగా నేంకటరెడ్డిగారి తలనుండి సెత్తురు కారుచుండెను. నేను కోర్టు ఎదుట 5 వ ముద్దాయిని గుర్తించగలను. 5 వ ముద్దాయి పోర్టు స్టేషనులో దిగుట ఇదివఱకు నే నెన్నుదును చూడలేదు.

పచ్చయ్యపాప కాలేజీ 5-వ ఫోను విద్యార్థి పి. సుబ్రహ్మణ్యముగారు తరువాత పరీక్షింపబడిరి.

అతడిటుల చెప్పెను.

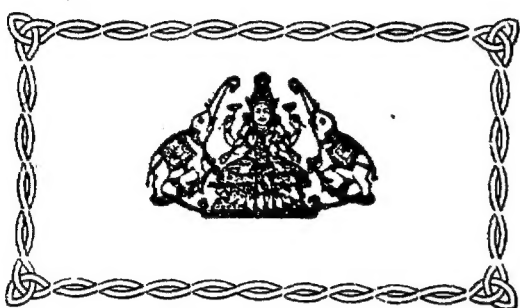
27వ తేదీనాడు నేను ఉద్యోగస్థుల మొదటి రైలుబండిలో వచ్చితిని. చాంటర్నుగారు గేటువద్ద నిలుచుండియుండిరి నేనుగేటు దాటగానే కొందరు ఆంగ్లో ఇండియనులు హైందవులను గొట్టుచుండుట చూచితిని. రెవర్సుగారు కృష్ణారావు గారిని గొట్టుటయు నేను చూచితిని. గుంపులో నుండి బయటికి పోవుటకు ధులు లేక నేను స్టేషను నొద్దనున్న తలపాతల దుకాణము చేరి నిలుచుండి ఆంగ్లో ఇండియనులు హైందవ విద్యార్థులమీద గొట్టుచువులు చూచితిని. నేను పోవుచుండగా 8 వ ముద్దాయి నా తలమీద కొట్టగా సెత్తురు కాగసాడెను. 7 వ ముద్దాయి రువ్విన రాళ్లవలన నానుకకట్టు గడియారమునకు కొంచెము దెబ్బ తగిలినది.

ముద్దయిలను గుర్తించ నియమించినప్పుడు నేను 7వ ముద్దాయిని గుర్తించితిని.

నేను ఇంకను విచారింపబడుచున్నది.

విషయానుక్రమణిక.

ఆంధ్రులపై అపనిద	2
వృత్తాంతశిఖలు	3
ప్రేమ, సాత్వేయము ఆర్మీ ఖయిదీల గృహము	4
వ్యాయాసానవార్తలు	5
ప్రధానవ్యాసము	
వ్యవసాయక సహకార సంఘములు	6
పోలకు గారు - ఆఫీకా వదలుట	7
విరోధాసంగ్రామము	
విదేశాంత్రవాదము	8
వేదాంతాంత్రవాదము	9
వాతావరణశిథి	10
ఇంగ్లీషు టెలిగ్రాములు	11-12
ఆంధ్ర చరిత్రానుభవ	13



ఆంధ్ర పత్రిక

1916 సం॥ సెప్టెంబరు నెల 21-వ తేది  
గురువారము.

వ్యవసాయక సహకార  
సంఘములు

మన దేశమున పరుపత్వద్యమము, అదే సహకారోద్యమము, ప్రారంభ మగుటకు గల ముఖ్య కారణము వ్యవసాయదారులకు ఉపయోగము కలిగించుటయే. మన రైతులు క్రమక్రమముగా బీదతనమున బడి తమ మేలుకీమలను తాము ఆంధించుకొనలేక సామాకారుల చేతులలో చిక్కిపోవుచుండుటను తప్పించుట కొరకు ఈ యుద్యమపు సర్వ బలములు ప్రళయ దశయందు వినియోగింపబడి యున్నది. ఇకను నెంతో కాలము ఈ బలము వినియోగమైనం గాని మన రైతు అగాధంబగు అప్పులలోనుండి బయటపడ జాలడు. ఈ దేశపు రైతునకు అయిదుముడు గింం కోట్ల అప్పు తీరిపోవుటకు ఇకను బహుకాలము పట్టు ననుటకు సాధ్యములేదు. తక్కువ వడ్డీతో ద్రవ్య సహాయము చేసి అప్పు తీర్చుకొనునట్లు రైతును ప్రోత్సహింపవలయు మంచి మార్గమే యగును. అంతటితోనే తృప్తి నందినయెడల మాత్రము చాలినంత యభివృద్ధి రైతునకు కానరా జాలదు. అప్పును తీర్చుకొనునట్టి శక్తియు రైతు నకు దినదినమును హెచ్చుచు పోవునట్లు పరిశ్రమ చేయుటకు విలును యెడల నది ద్రవ్య సహాయము చేయుటకంటె ఎక్కువ బలవత్తర సహాయము చేయుట యగును. ఇకను పరపత్వద్యమము బలముగా పొడనూపకముందు వ్యవసాయక సంఘ నిర్మాణము సామాన్యముగా నుండి నది. జిల్లా పట్టణములలోను తాలూకా పట్టణములలోను మరి మితర ప్రముఖ స్థానములలోను విద్యావంతులును తదితరులును వ్యవసాయక సంఘములీర్పరచుకొని రైతునకు వ్యవసాయవిష

యముల విజ్ఞానమును వ్యాపింప జేయుటకు పాలు పడుచుండిరి. ఇప్పుడు ఆస్థానసంఘము లున్నప్పటికిని —లేవని చెప్పటకు రాదు—విశేషము పరిశ్రమ చేయుచున్న వని యనుకొనుటకు మాత్రము తగిన యంత యవకాశము లేకయున్నది. రైతును ఋణ విముక్తు నొనర్చవలయునను కుతూహలమున రైతున కెక్కువ ఆర్జనా శక్తిని కలిగింపవలెనను నాశయము కొంత మరుగు పడిపోయినది. ఇది సహజమే యగును. హైందవ వ్యవసాయ శాఖ లెప్పు తప్పుటకు లిడుచుండిన కాలమున, పాశ్చాత్య పద్ధతుల భ్రమలోపడి హైందవ స్థానిక పరిస్థితుల సర్థము చేసికొనజాలక యుండిన సమయమున, కార్య పక్షమును విశేషముగా నెరుంగని వ్యవసాయక సంఘములు నెరవేర్చగలిగిన పని గాని ఉద్భవింప జేయగలిగిన యత్సాహముగాని మిక్కిలి తక్కువగా నుండక తప్పదు. కొంత ద్రవ్య సహాయముచేసి కంటికి కప్పించు తోడు నియ్యగల యుద్యమ మొక్కటి పొడనూపునప్పటికి ఆ సంఘములు కొంతకాలము పట్టు నిద్రనందుటలో వివరీత మేమియును కానరాదు. పరపతి సంఘముల ప్రభ ఇప్పటికి పదిండు వెలిగినది. ఈ పదియేడ్లలోపుగ వ్యవసాయశాఖ పూర్వ రూపమును మానివేసి నూతన రూపమును ధరించినది. స్థానిక పరిస్థితులను చక్కగా నెరుంగక పనికి దిగుట తప్పని యంగీకరించినది. వ్యవసాయ దారుని కే మేఘములోని సంగతితో బోధించుటను మాని ఆతని చేతికి నందునట్టి విత్తులను ఆతడు దినదినమును నడుపుకొనవలసియుండు వ్యాపారమును ఇత్యాదులనుగురించిఎరుకపరచుట యావశ్యకమని గ్రహించినది. అందుచేత ఇచ్చటి వ్యవసాయ దారుడు వెంటనే జాతీయ పెట్టె ఎక్కువ ఫలము నందగల యట్టి స్వల్పస్వల్ప విషయముల నెన్నిటితో—కత్తిలేని విత్తనమును సిద్ధముచేయుట, నారు వాయుటో దట్టముగా పోయుటోట వెలితిగా పోయుట, చెరుకునాటుటకు విత్తనమునుండి నారు సిద్ధముచేయుట, ఎరుమతి కనువగునట్లుగా వేరుశనగ పొట్లు బలిపించుట మొదలగు వాని నెన్నిటితో—వ్యవసాయ శాఖవారు సలహా చేయగలిగినారు. తాము చేసిన సలహాలను రైతుల చేత కార్యక్రమమునబెట్టించు నుపాయము లాలోచింప దొరకొనినారు. ఇప్పుడు మరల జలనాటి వ్యవసాయక సంఘముల ధర్మమును నెరవేర్చు సంఘము లవసరములైనవి. అప్పటివలె విజ్ఞాన వ్యాప్తి యను నుద్దేశమును మాత్రము పెట్టుకొను సంఘము లేర్పడిన యెడల నేడు ఫలములేదు. రైతులలోనే సంఘభావమును, మొత్తముగా చేరి ద్రవ్యముపెట్టి కార్యనిర్వహణ మొనర్చు శక్తియు, నేడు అవసరము లైనవి. అనగా సహకారోద్యమంబును వ్యవసాయ సంఘముల యుద్యమంబును ఈరెంటి గుణంబులును నూతన సంఘములలో అవసరము లగుచున్నవి. సహకార సంఘములకే వ్యవసాయాభివృద్ధి కార్యము లగిలించుటయు ఫలప్రథము కాదు. పరపతి నాలోచించి ద్రవ్యముతో లావాదేవీ లొనర్చు సంఘములు వ్యవసాయకాభివృద్ధికి కారణభూతమగు వ్యాపారము నవలంబించిన యెడల వాని ఆధికానన చేసి నాని ప్రథమోద్దేశము భగ్గు మగును. కాబట్టి సహ

కార సంఘములు వ్యవసాయాభివృద్ధి కోసం గావలసి యుండునని అని పరపతి సంఘములుగా నుండజనవు. అందుచేత ప్రత్యేకసంఘములే తదర్థమేర్పడవలసియున్నవి. పూర్వపు వ్యవసాయక సంఘములును గాక ఇటీవలి పరపతి సంఘములును గాక ఇవి వ్యవసాయ సహకార సంఘములుగా నేర్పడగలయున్నవి. కొన్ని ఇప్పటికే వృద్ధి పనిచేయుచున్నవి. పరపతి సంఘములే కొన్ని వ్యవసాయక కార్యముల నాచరించు చున్నవి అందులోని సభ్యులతోనే ప్రత్యేకముగా నీ వ్యవసాయ సహకారసంఘము లికముందు విపులముగా నేర్పడక తప్పవు, పరపతి సంఘములు నిధులు గావున వానిని నిధులుగానుంచి వ్యక్తులు అందులోని వారలేయెనను ప్రత్యేక మీసంఘముల నేర్పరచుటయే కార్యానుకూలమని నూయభిప్రాయము. ఇట్టి నూతనసంఘములు మధ్యపరగకాల యుత్తర భాగమున బాగుగ నారంభమయినవి. పరిమితమగుపాసలాలోనూనుకొన్నికొన్ని గ్రామముల కోకోక్క సంఘము ఏర్పడుచున్నది. ఈ సంఘములు సామాన్యముగా సభ్యులగు రైతులకు చక్కని గోధుమ విత్తనమును సమకూర్చుటకు తోడగు నుద్దేశము కలనై యున్నవి. ప్రతి సంఘమునకును రమారమి రు. 500ల మూల ధనము కలను. అందులోచేరు సభ్యుడొక్కొక్కడు రు. 10 ల భాగమును దీసికొనుచున్నాడు సాఘమువారు రమారమి ముప్పది ఎకరముల భూమిని కొననైన కొంచురు కౌలునకైన సంపాదింతురు. అందులో స్వల్పభాగమును, అనగా సుమారు రెండేకరములను, పరిశోధన కార్యములకు దీసియుంచుదురు. ఏదైనను క్రొత్త విత్తనమువేసి ప్రయోగము చేయవలయునని తమకు తోచినచో వ్యవసాయ శాఖవారి సలహాతో నీ రెండేకరములలో అట్టి ప్రయోగములను నడుపుదురు. తక్కుంగల ఎకరములలో ఉత్తమమైన విత్తనము చల్లి వైరు పెట్టుదురు. ఉత్తమమైనవిత్తును ఎచ్చటినుండి తెత్తురందురా? ప్రభుత్వమువా రేర్పరచిన షేత్రముల నుండి. పంటయెనతోడనే ఫలమును సభ్యులకు అమ్మివేయుదురు. ప్రతి సభ్యునిను తనకు గల చేలలో ఒక్కవానిని ప్రత్యేకించి పెట్టుకొని. ఈ విత్తనమునే చల్లును. దీనివలననగు విత్తనమునే ముందు సంతర్పరములలో తన భూమియంతటికిని చల్లుకొనుచు పోవును. ఈ విధముగా కొన్ని యేండ్లలో సంఘములో సభ్యులైన రైతుల భూములంతటను ఉత్తమమగు విత్తనమే చల్లుట సంభవించును. సంఘ కార్యములను నిర్వహించుటకు కార్యదర్శి కార్యనిర్వాహక పంచాయతీ అన్నియు నేర్పడియున్నవి. ఈ పంచాయతీదారుల తనిఖీ క్రింద కంచాయతీచే నియమితులైన పనివారలు ఎల్లపనులను జేయుదురు. పనివారు చేయు పని యని పని చెడిపోవు ననుకొన గూడదు. సంఘపు కార్యక్రమముచే తమకుమంచి విత్తనము సమకూరుట గాక తగిన వడ్డీయు ముట్టుటచేత సభ్యులు శ్రద్ధకలవారు యుదురనుటకు సాధ్యములేదు. రు 300 ల మూలధనముతో ప్రారంభించిన యొక సంఘము నూరికి పండ్రెండువంతున లాభము గడించినదట. ఒక్కనొకరు రెండ్రెండు మాత్రము ఎల్లప్పుడు ఆసంఘముపక్షమున పని



చేసినది విత్తు నాటనప్పుడు మాత్రము మరియొక జతయొక్క కావలసినవచ్చెనట! ఆభూమికి సంవత్సరమునకు రూ 4వంతున సగమునాడు గుత్తయి స్వదన్నగల' భాగస్వాముల యుపసంఘ మొక్కటి తనిఖీకి ఏర్పడియున్నదట! ఈ సంఘము సహకారోద్యమమునకు ముందే ఏర్పడినదట సంఘపు జ్యేష్ఠమునకు నాలుగువైళ్లలోపుగా నుండు పత్తి గ్రామమునందును అధిపతి మొక్క రైతెనను సంఘమున సభ్యుడైనాడట. సభ్యులగుటకు ఇంకను నెందరో కాచియేయ న్నారట! వన రాజధానిలోను అందులో, ఆంధ్రమండలములలోను ఇట్టి వ్యవసాయ సహకార సంఘములు మొట్టమొదట రెండు పంటలకు సంబంధించి ఏర్పడి తగియున్నవి. — నీలి, ప్రత్తి. ఈ రెండుపంటలును విత్తము చక్కటిదిగామిచే కల్పియై పోవుటచే ఫలము భగ్న మగుచున్నదని ఎచ్చటను మెర్రె, ఎనబడుచున్నది. విత్తము మంచిదివేసి పంట శుభ్రమైనది పండించిన యెడల రైతెనకును లాభకరము వ్యాపారస్థునకును లాభకరము. ఈ విషయమును మన రైతెలును వ్యాపారస్థులును ఇరువురును గ్రహించవలసి యున్నారు. వ్యవసాయ సహకార సంఘములయొక్క ప్రయోజనమును ఈ సందర్భమున నెరిగికొని పనిచేయవలసి యున్నారు. మధ్య పరగణాలో ఉత్తర ప్రాంతములందు విజయవంతమైన యుపక్రమము మన కడప, బల్లారి, కర్నూలు, గుంటూరు మున్నగు ప్రాంతములలో ఏల విజయవంతము కాకూడదు? వ్యవసాయ సహకార సంఘములు లాభప్రదములు మాత్రమే కాక పరిశోధన పక్షము మూలకముగా వ్యావసాయక విజ్ఞాన వ్యాపకములును గావచ్చును గావున ఆంధ్రావని వీని విస్తారమునకై ప్రయత్నములు సల్పును గాక యని నమ్ముచున్నాము.

పోలకుగాన = ఫిక్సా వదలు.

దక్షిణాఫ్రికాలో గంధిగారిని గూడ పలు బాములబట్టి హైందవ గౌరవమును నిలిపివేసాడు పోలకు. ఇతడు ఐరోపియనుడైనను మానవ సమానత్వమున దృష్టియుంచి న్యాయోక్తి దీక్షకలవాడయి హైందవపక్షమున నిరంతరము పరిశ్రమయొనర్చినవాడు. లోకమాన్యుని గంధిని ఈతడు గురుప్రాయుడుగా సమ్మానించునాడనినను తప్పకాదు. దక్షిణాఫ్రికాలో పోరాటము చాలించి గంధి హైందవభూమికి బయలుదేరిన యప్పుడు ఆతని వెంటనే ఈతడును బయలుదేరి నుండెనట. కాని గంధి తాను వెడలివచ్చిన పిదప ఇతను కొంత కార్య నిర్వహణము కావలసి యుండుననియు పోలకుగారు వెనుక నిలిచి దానిని సాగింపవలసినదనియు కోరెను. గంధిగారి మాట జవదాటక శిరసా వహించు పోలకుగారు అందుల కింగీకరించెను. ఈ రెండేండ్లుగ ఆతడు బంటిపై చేసిన పరిశ్రమ యెంతయేనియు కలదు. అప్పుడప్పుడు దక్షిణాఫ్రికానుండి మొర్రలు వినవచ్చియే యున్నవి. అన్నిటి పక్షమునను పోలకుగారు నిలిచి దక్షిణాఫ్రికా అధికారులవద్దనుండి తగిన ప్రతికారములను బహుమతరకును వదలక పనిచేసినారు. 1914-వ సంవత్సరమున హాంజి ప్రభువర్యుని ధైర్య సానుభూతిచే దక్షిణాఫ్రికాలో సాధ్యమైన ఒకంబడికను ఎన్నిమారులలో దక్షిణా

ఫ్రికా చిల్లర యధికారులు వ్యర్థము జేయజూడగా పోలకుగారు పోరాడి పోరాడి అలవాటి యర్థమునే సాధించినారు. ఇప్పటి కప్పుడే రెండేండ్ల కాల మిట్టిపని వీరు చేసినారనిననే 1914-వ సంవత్సరపు టొడంబడిక సిగ్గరైనది యనుట గ్రాహ్యమగుచున్నది అంతే కాక ఈ మహా సంగ్రామము మూలకముగా దక్షిణాఫ్రికాలో పాశ్చాత్యుల దృష్టిపక్షము కొద్దిగనో గొప్పగనో మారినది. అందువలన పోలకుగారు దక్షిణాఫ్రికాలో చేయవలసిన పని ఎంతోకలదని యనుకొన జాలము. కాబట్టి వారు దక్షిణాఫ్రికాను వదలి ఇంగ్లండునకు బోయి అచ్చట నివాస మేర్పరచుకొన దలంచినారు. వారాంగ్లభూమికి పోవుటకు మున్ను మద్రాసు నగరమునకు వత్తురని వినుచున్నాము. గంధికి కుశిభుజంబుగ పనిచేసి హైందవ గౌరవము నన్యభూములలో నిలువ జెట్టిన మహాపురుషుని కనులారించూచి కృతజ్ఞతను దెలుపవగును గదా యని సంతసించుచున్నాము.

బీహారు నీలియందు వ్యాపారము.

బీహారులోని నీలిపంటను పునరుద్ధరించుటకు ఇండియా కార్యదర్శిగారు శ్రద్ధ తీసికొనినారు. పంటనీలినోక దక్షిణగౌరవమునకు కొనితెచ్చుటకును అందుగల కల్పమును ముచ్చటకును పరిశోధనల నొనర్చుటకుగాను దేవిసను రాసాయనిక పండితుని నియమించినారు. నీలియందు నుపయోగించువారికి అనుకూలముగా నుండరీతిని నుండును సిద్ధముజేయు పద్ధతులలో చించుటయు వీరిపనులలో నొక్కటియై యున్నది. ఇచ్చట దేవినుగారుచేయు ప్రయోగముల ఫలములను కనిపెట్టి యుండి ఆంగ్లభూమిలో రంగునుపయోగించువారియొక్కయు ఇచ్చటి వ్యాపారస్థులయొక్కయు సంబంధములను కుదుర్చుటకై లండనులో నొక యుపసంఘము నియమితమై యున్నది. ఈనీలిగావలిష్టానవరంపరచే బీహారు నీలి సుద్ధింప బ్రయత్నించిన యిండియా కార్యదర్శిగారు ప్రశంసాపాత్రులు. అచ్చట నీలి బాజై ననిచ్చటను నీలి బాగుట కవకాశ ముండునుగా!

పొగపీచులు పరీక్షింపయ్యాయా?

మన దేశమున చుట్టలు, బీడిలు, సిగరెట్లు దినదిన క్రమాభివృద్ధితో వ్యయమగుచున్నవనుట మాచదురు లెరుంగని సంగతిగాదు. బహుస్వల్పవయస్కులగు పసిబాలురుకూడ పొగత్రాగుడు దుర్భాగ్యము పాలగుచుండుటజూచి కుందని వారును లేరు. కొండంతివృక్షములలో గోరంతలాభము లేకపోదందగు కదా పెద్దలు. అట్టిగోరంతలాభమును నీదుర్భాగ్యములలో నెవ్వరో యొక్కరు కనిపెట్టగలిగినారు. పొగాకుబూడిదలో పొటాషుఉప్పు ఎక్కువగా నున్నది. ఇది భూములకు నుంచి సత్తునిచ్చు ఎరువట. ఎచ్చకెచ్చట ప్రజలు పొగత్రాగుదుకో అచ్చటసంతయు పిచ్చెలు పెట్టి బూడిద ప్రోగుచేసిన యెడల హైందవభూమిలో సంచారమునకు పడుటవేల వెలగల బూడిదను సంపాదించవచ్చునట. ఇది ఎప్పుడైనను సాధ్యమగు పనియా కాదా యని ప్రశ్నింపవలదు. చురత్కారమైన కనుగోలు ఇది యనుటకుమాత్రము సందియము లేదు. గోరంత మేలునకు కొండంతివృక్షములపై బెల్లెకొమ్మ పెరెతెనము మనకు వలదు. తలపై కొండంతి వృక్షము పెట్టుకొనివారము కదా గోరంత లాభమునైన ఏల పొందరాదనువా రుందులేని పొగాకు బూడిదను చేర్చు నుపక్రమింతురు కాక!

గ్రీను మంత్రచక్రము

లండను, సెప్టెంబరు 20:—వీరు రాజకీయ విషయముల నాలోచించుటకు కాక కార్యనిర్వహణ మునకు మాత్రమే ఎన్నుకొనబడిరని మంత్రచక్రమువారికి తేటపరిచినవో వారు సంతృప్తికరముగ పనిచేయగలుగుదు రని బ్రిటిషు సాజనీతిజ్ఞులు చెప్పిరి.

కానలాలో తురుప్పులు

లండను, సెప్టెంబరు 20:—కానలాలోని గ్రీను వారి ఆయుధాగారమునందలి తుపాకులను అచటితురుప్పు పౌరుల కందరికిని గూడ బల్లెయావా రిచ్చిరి. స్థిరావాసము మాత్రం పుగాదని బల్లెయావా రిదనరకు చెప్పి మరలనిపుట్టు చేయుట గమనింప దగిన సంగతి.

సానికవార్తలు

వర్షపాతము— ఒకవర మొదటితేదీ నుండియు క్రిందటి 17 వ తేదీ సాధారణముగా గురియవలయు వ్షము 17.74 అంగుళములు కుండవత్సరము కురిసిన వ్షము 18.07 అంగుళములు

చెన్నపురి మరణసంఖ్య.

(10-16)లో చెన్నపురియందు మరణమొందిన హిందువుల సంఖ్య 262, మహమ్మదీయుల సంఖ్య 24, ఇండియను క్రిష్టియనులు సంఖ్య 1, ఆంగ్లో ఇండియనుల సంఖ్య. యూరేషియనుల సంఖ్య 4, యూరోపియనుల సంఖ్య 2, మొత్తము 309, మొత్తముపై మైలుసంఖ్య 81.

జగన్నాథ భక్తసభ, ఎగ్మూరు:—

ఈనెల 24 వ తేదీ వైభవవారి యాదరణక్రింద, ఎగ్మూరులో ఒక పాటకచేర్చి జరుగును, ఆ సమయమున రామనాథపురము శ్రీనివాసఅయ్యంగారి వలన పాటయు చంద్రాసు బాలక్రిష్ణఅయ్య రుగారి వలన కీటీలును, కుంభకోణము అశ్వగంధిగారి వలన మృదంగమును జరుగగలదు.

ప్రొఫెసరు రామమూర్తి నాయుడుగారు:—

కలియగ భీషు బిరుదాంకితులగు ప్రొఫెసరు రామమూర్తి నాయుడుగా రిపుడు మధురలో నున్నారు. తాను చేయించిన యనుపగలునును రామమూర్తిగారు త్రెంపివేసిన యెడల తాను నూరురూపాయల నిచ్చెదననియు త్రెంపలేనియెడల తన కతడు రెండువందలరూపాయల నీయవలయుననియు పంచెము చేసెను. రేపటిదినమున పంచెము జరుగును. 26 వ తేదీని నాయుడుగారు విరుడుపట్టికి బోయెదరు.

భోవుసెంటు జూజి గెజెట్టు.

సెప్టెంబరు 19 వరకుగ వారము. సభరిజిస్ట్రారు లెండిని రామారావుగారు యమ్మిగ నూరునుండి పల్లంపమునకు మార్చబడిరి. కృష్ణజిల్లా జిల్లారిజిస్ట్రారు జంధ్యాల సీతారామయ్య అవగల్గుగారికి సెప్టెంబరు 6 తేదీనుండి 20 దినములు సెలవొసగబడినది.

ముజులీపట్టణము సభరిజిస్ట్రారు ఆహూరి కాంతయ్య గారు. వారిసామనున నాయుడువీరబాబును ఆపనియందు నియోగింప బడిరి.

కర్నూరావుపేట నాల్గవ విరగతి మునసబు గోపాల సుబ్రహ్మణ్య వేంకటరావు అయ్యరుగారికి ఆగష్టు 19వ తేదీ నుండి సెప్టెంబరు 3వ తేదీవరకును సెల వొసగబడినది.

ఈక్రింద నుదరాసు అటవీకాఖోద్యోగులకు వైయు ద్యోగము లీయబడినవి. బి. చెంచురాసు నాయుడుగారు నాల్గవ విరగతి రేంజరుగా భాయము జేయబడిరి.

అంతోనీ కూలాసుగారు అయిదవ విరగతినుండి నాల్గవ విరగతి రేంజరుగా నియమింపబడిరి.

సి. జి. కృష్ణముగారికి అయిదవ విరగతి రేంజరుపదవి భాయము చేయబడినది.

ఆర్. అలగిరిస్వామి నాయుడుగా రాజక విరగతి రేంజరు పదవినుండి అయిదవ విరగతికి నియమింపబడిరి.

అధిక సహాయ అటవీయధికారి డబ్ల్యు. సి. హార్టుగారికి ఒకమాసము ప్రీవీలేజి. సెల వొసగబడినది.

కలకత్తా మోటారు మెషిన్ గవర్నర్

కలకత్తా, సెప్టెంబరు 21:— డ్రిట్టునునుపత్రిక యిట్లు వ్రాసినది. బంగాళమున నీశరెఖ్విరళము సేవ్చుచుట కిదివరకు ప్రయత్నములు జరిగినవి. దొరతనమునారు సహాయమున వలన భవలోపముగూడ తీరినది. తీరవలసిన యవకర్తము నేనాధిపతిగా ననుమతి నిచ్చుటతో తీరిపోయినది. ఇక కావలసిన దంగబలము. 6 మరకరంగులను 27 మోటారు వైకెలుబండ్లును వీనిలో ప్రక్కబండ్లుగలవి 19యను, మందుగుండు సాకెట్రులు మున్నగువానిని మోయుటకు 5 మోటారు సరుకుల బండ్లును ఈ దళము నకు కావలెను. మరకరంగులను మరకరంగులనుంచుటకు వీలుగు ప్రక్కబండ్లతో ప్రత్యేకముగ చేయబడిన 6 మోటారు వైకెలుబండ్లను మోతమునా రిచ్చిరి. 42 నాన్ కిమిమండు ఉద్యోగులను పనివాస్త్రును 5 గురు మోటారుబండ్లను తోలువారును ముగ్గురు యంత్రములను ఇపుడు కావలెను. ఇందులకు యూరోపియనులే కావలెనని ప్రకటింపబడినది. శరీరదాగ్ధ్యమును చురుకుదనమును కలిగినవా రందరును పనికివత్తురు. వీరందరును బాగుగా నడుపుట సేర్పుకొనిన పిమ్మట వీరిని ప్రత్యేక తెగగా యుద్ధరంగమునకు పంపెదరు. వీరికి రావల్సిందేలో 2 నెలలు సేర్పించావీణ్యత కలుగునని అధికారుల యభిప్రాయము.

వైఖానఁడు, నృప్తేంద్రుడు 20:— ట్రాబీనుండి రమ్య  
వారు తలపడుట వలన శురుమ్మలు 40 మైళ్లు వెళ్లకు  
పోయిరి. రమ్యవారు హామడనుకు 20 మైళ్ళలో నున్నారు.



గెలీషియా రంగము

రెవ్యూల అవస్కందనము.

సెప్టెంబరు 18:— గెలీషియా రంగము నందు రవ్యుల అవస్కందనము ప్రారంభ మగుట తోడనే తీవ్రమగు యుద్ధము దక్షిణమునుండి హాలిక్ కు తీరమునకు పోయెను. అచ్చట జనరలు చెర్చెచ్చగారు తురుష్కులను, జర్మనులను తీవ్రముగా యుద్ధించుచున్నారు. ఇది ఇట్లుండగా దక్షిణమున అతి బలీయములగు శత్రురక్షితస్థానముల యెదుటనున్న రవ్యులు తాము జయించిన స్థానములను కాపాడుకొనుచున్నారు.

కార్పేథియాను రంగము.

లండను, సెప్టెంబరు 19:— రవ్యుల లిట్లు ప్రకటించి: నానాకానాది ప్రాంతమున తీవ్రమగు యుద్ధము జరుగుచున్నది. శత్రువుల ముట్టడుల నన్నిటిని మేము వ్యర్థముచేసి యొడిచి వారికి విశేష నష్టము గలిగించితిమి. కార్పేథియాను కనుమలందు శివినీ ప్రవాదుగములలో అనేకములను మేము వశపఱచుకొంటిమి. అక్కడ చంచుదట్టముగా కురియుచున్నది.

నూతన ఋణము

సెప్టెంబరు 9:— నూటికి రిక్తీ చొప్పున వడ్డీతో 8000 లక్షల పానుల అప్పు రష్యాకుండే అక్టోబరు మాసమునందు నశనాలచేయబడును. ఈ అప్పును 10 సంవత్సరములలో తిరిగి చెల్లించుదురు.

కాక సమరంగము.

కాక సమరంగమునందు, రవ్యుల పట్టెగు రంగము నందును మారుమూలకరి రవ్యులు ప్రకటించి.

ఇటలీ

ఇటలీవారి యవస్కందనము.

లండను, సెప్టెంబరు 18:— “టైము” పత్రికకు మిలీటరీ విశ్లేషకుడిట్లు వ్రాయుచున్నాడు:— అరబులను నుండి ఆస్త్రియనుల బలపడదుకొనుచుండిన కాన్స్టాన్టినోపులునందలి బలీయ మగు స్థానమును ఇటలీవారు తమ యవస్కందనము నందు వశపఱచుకొని బ్రిటీ యనువేర బరచుచున్న కొండలపై బ్రవేశించిరి. వానికి 12 మైళ్లు ఉత్తరముననున్న మాక్ ఫాల్గునునుండి గోరిజియాకు తూర్పునకును, ఒపాషియా సెల్ కుత్తరము నకును యుద్ధము వ్యాపించినది. ఇటలీవారు 2½ మైళ్లు ముందుకు వచ్చి నూగ్రాడో అను గ్రామమును వశపఱచుకొనిరి.

ఆస్ట్రేలియా

ఆస్ట్రేలియా యందలి నిర్బంధ సైనిక సేవ.

సిడ్నీ, సెప్టెంబరు 19:— ఇక్కడి నగరమందిరమునందు ముఖ్యమంత్రి హ్యూగ్సగాను నిర్బంధ సైనిక సేవను గురించి విహిరంగోపన్యాసము గావించిరి. వేలకొలది జనులు సభకు వచ్చిరి. వెక్స్టెలమంది చోటు లేక వెడలిపోయిరి. పోషణభారములేని అవివాహితుల నందరిని సైన్యమున జేర్చుట ముఖ్యమని హ్యూగ్సగాను చెప్పిరి. పూర్వము ముఖ్యమంత్రిగా నుండిన హోల్కెట్ జోసెఫ్ కూక్ గారును, వాట్సన్ గారును అత్యుత్సాహకరములగు సుపన్యాసము లిచ్చిరి. జాతీయ సంఘముల సేర్పఱచిన వెనుక సభ ముగించిరి.

రొమేనియా

రొమేనియాను అవస్కందనము.

బుఖారెష్టు, సెప్టెంబరు 20:— రైయను లోయయందు రిస్పట్రాన్సిల్వేనియానుండు స్వల్పయుద్ధము జరిగినది. రైయను లోయ యందు శత్రువులము విశేషముగా నున్నందున మేము కొంచెము వెనుకకు పోవలసి వచ్చెను.

డొబ్రూజా రంగము

కొబాడినుకు వైర్మతి దిశనశత్రువులు రెండు సార్లు తలపడి యోడిపోయిరి.

డొబ్రూజా రాష్ట్రమునందు శత్రువుల స్థితి

లండను, సెప్టెంబరు 20:— బుఖారెష్టునుండి 18వ తేదీని ఈక్రింద, రెంటివార్త వచ్చినది.— డొబ్రూజా రంగమునందు రవ్యులను రొమేనియనులను రెండు సేనాముఖమున చాల తగ్గించుకొనినందున శత్రువులకు విషమస్థితి కలిగినది. మహాయుద్ధము జరుగనున్నది. ఇంతవఱకు మన కనుకూలములగు స్వల్పయుద్ధము లనేకములు జరిగినవి.

రొమేనియను విజయము.

బుఖారెష్టు, సెప్టెంబరు 20:— రొమేనియా రిట్లు ప్రకటించిరి:— డొబ్రూజాయందు కాన్స్టాన్టినోపులునందలి యుద్ధము పోవు రైలుమార్గమునకు 11 మైళ్లు దక్షిణముగా నున్న ఎసిజియాలో రొమేనియనులు ముందునకు సాగి కొన్ని విజయముల నొందిరి. శత్రువుల ముఖ్య సేనలలో తీవ్రయుద్ధము జరుగుచున్నది.

బాల్కను

సెలోనికా రంగము.

లండను, సెప్టెంబరు 19:— సెలోనికా రంగము నుండి పరానువా రిట్లు తెలిపిరి:— స్ట్రీమోరంగమునందు మార్పు లేదు. పోలోక్ ప్రాంతమునందు ఇటలీవారికిని బల్గేరియనులకును యుద్ధము జరిగినది. సెర్వియను రంగమునందు తీవ్రమగు కిరంగి యుద్ధము జరిగినది. లెటెర్నిక్ ప్రాంతమునందు రెండుపర్వతములు బల్గేరియనులు తలపడిరి కాని వారిప్రయత్నము లన్నియు విఫలము లయ్యెను. ప్లోరీ నాయుద్ధ శత్రువులు ప్రతియుద్ధము లేమియు ప్రయత్నింపలేదు.

బల్గేరియను పరాజయములు.

లండను, సెప్టెంబరు 20:— సెలోనికా నుండి పరానువా రిట్లు తెలిపిరి:— స్ట్రీమోరంగ తూర్పున బ్రాడ్ నదీ ప్రాంతమునందు మేము బల్గేరియనుల ముట్టడులను ఛగ్గుము చేసితిమి. శత్రువులు ఆస్త్రిక సేనతోగూడ వచ్చిరి. మాకు ఎదురైతే శత్రువులు పిచాడెరిక్ ఉత్తరమున కొండలపై శత్రువులు మూకొత్తిడి గలిగించుచున్నారు.

డొయిర్క రంగము.

లండను, సెప్టెంబరు 20:— సెలోనికా నుండి బ్రిటీషు వారిట్లు తెలిపిరి. డ్రామాపురమునందలి బండమీద రైలుబండ్ల మీదను మన విమానములు బాంబులు వేసెను. డొయిర్క రంగమునందు విశేషములు లేవు.

కర్నాట

మిత్రమండలివారు.

సెరోను కాంబెల్లులను వశపఱచుకొన నుండుట. లండను, సెప్టెంబరు 19:— టెర్లెస్ నగరమునందలి కాన్స్టెగండు అను అమెరికను పత్రికల విశ్లేషకుడు న్యూయార్కు క్రింది నిధమున తంతివార్త నిచ్చుటకు ప్రభుత్వమువారికి కరించిరి. ఆంగ్ల పగాసులు అధిష్టితముగా జరుపుచున్న ముట్టడులవలన జర్మనులు సోమురంగమున వెనుకకు రావలసియుండును. వెరోను కాంబెల్లులు మిత్రమండలివారి వశ నగు నన్న ఆశ్చర్య మేమియు నుండదు.

జర్మనుల వివాదము

లండను, సెప్టెంబరు 18:— “కోల్ని స్క్రూవాల్కు కీటంగు” అనుపత్రికకు తూర్పుఆఫ్రికా విశ్లేషకు డిట్లు వ్రాసెను. ఈ మహాయుద్ధనాటకమునందు అతిముఖ్యమగు రంగము సాంతము కానున్నది. జర్మనుప్రజ లందరును తూర్పుఆఫ్రికా యందు తమకట్టకడపటి అధినిశేషమును గోల్పోవుట కెంతయైన చింతించుదురు.

హాలండు

డచ్చి ఈస్టుఇండిసు దీవులు

హేగ్, సెప్టెంబరు 20:— డచ్చి ఈస్టుఇండిసు దీవులలో సేనలను నౌకాదళమును హెచ్చించుటకు హాలండు వొరసము వారు శ్రద్ధవహించెదరని రాజ్యాంగసభలో విశ్లేషాల్పి నారాజీగాను నడిచిరి.

డచ్చి పార్లమెంటుసభ.

హేగ్, సెప్టెంబరు 19:— డచ్చి జనరలు పార్లమెంటుసభోప క్రమణమున విశ్లేషాల్పి నారాజీగాను హాలండు మార్కులను, స్వాతంత్ర్యమును గాపాడుకొనుటయే తమ సహాధర్యమని చెప్పిరి. సేనలు ఎల్లప్పుటికిని బలపఱచుచున్నవి.

డచ్చివారి సబ్బరైను.

హేగ్, సెప్టెంబరు 19:— తూర్పు దీవులకు బోవుచున్న “క 1” అను డచ్చివారి జలాంతగ్రామిని నడిపించు “వెటర్ని” అను డచ్చివారిక ఆంధ్రమునుండి ఈ కేవుకు వచ్చినది.

దేశీయ తంత్రీవార్తలు

(మా స్వకీయ విశ్లేషకుల వద్దనుండి) దక్షిణహిందూస్థానము

శ్రీహత్య.

హిస్స మరావతి అనుగ్రామమున నెవరో యొక మహమ్మదీయ శ్రీని హత్యచేసిన కరణమునకు తెలిసి ఆచోకితీసి శేషమును వెలికించి పట్టుకొని హత్యచేసిన వారినిగూర్చి దర్యా పు చేయుచుండగా హంతకు లాశమును చురల వారింది రెలనరికి తల నోకచోటను మొండెము నొకచోటను పాతి పెట్టిరి. కరణము మరల వెలికించి రెలను మొండెమును వైకి తీయించెను. తిరుమాయము పోలీసు ఇన్ స్పెక్టరుగారు దర్యాపు విమిత్తము వెల్లిరి. ఈ గ్రామము పునఃకొట సంస్థానము లోనిది.

బొంబాయి

సర్ సామూల్ బ్రోచామిల్సు కంపెనీ.

బొంబాయి, సెప్టెంబరు 20:— గ్రీవుకాటను కంపెనీ వారు దివాల తీసిరి. కాన ఈ కంపెనీవారి ఏజెన్సీక్రింద 9 పెద్ద వస్త్రక సంఘములవారును వస్త్రములు కలసి ఇటీవల కొనిన ఎంప్రెసు స్పిన్లింగు వీవీంగుమిల్సు, కన్నాటుమిల్సు, ఇంజిరి యులు కాటనుమిల్సు, శేమ్ముగీవుమిల్సు అను 4 యంత్రశాల లను మరల విక్రయించిరి. సర్ సామూల్ బ్రోచామిల్సు కంపెనీ అను పేరిట కొందరు వస్త్రు లొక సంఘముగ చేరి ఆయంత్రశాలల హక్కును సంపాదించిరి. వారివాహుకు 100ల వంతున 50000 వాటాల సేర్పరచి 50 లక్షల మూలధనముతో పనిచేయ నిశ్చయించి వికరములను ప్రకటించిరి. నూలును వస్త్రములు బట్టలుకే యుట, ప్రభ్రీమున్నగు సరకుల క్రయ విక్రయములను జరుపుట రంగులను చెయ్యట రంగులను వేయట నూలునమ్మట మున్నగు వని మీరచేయదలచిన కార్యములు, వీని చురురాదాను గోకుల దాను కంపెనీవారిని ఏజెంట్లుగా నియమించిరి. పరిపాలక సంఘము ప్రముఖులు చాలమంది గలరు. సర్ సామూల్ బ్రోచా సర్ సామూలుజేవిడు, సర్ కాన్స్టేబుంగిరు, మా॥ సర్ ఫజుల్బాయి కరించాయి, మధురాదాసు గోకులదాసు, రామనారాయణ మారాండరాయి, సి. ఎం. నాడియా, ఎమ్. ఇ. డి న్నాగార్లు డైరెక్టరులుగా నియమింపబడిరి. 50 లక్షలలోను 25 లక్ష లిదివరకే బొంబాయికారీగా నమానైసగిన మిగతా 25 లక్షలకు మార్కెట్ వాటాల నమ్మజూపిరి. సేతుదయమున ఆ నమ్మకము ప్రాంత మైనది. మధ్యాహ్న భుజనరికి పూర్తియైపోయినది. ఇంక నెందరికో వాటాలు దొరకకుండ పోయినవి.

రైలు బండ్లు మరల నడచుట.

మార్వారు నండ్లనుకును మార్వారు సారీకిని నకును మరల రైలుబండ్లు నడుచుచున్నవి.

బంగాళము

బంగాళ పటాలము.

కలకత్తా, సెప్టెంబరు 20:— ఈపటాలములో చేరిన పదాతులు 31 మందియును అనుచరులు 4 గురును సేటిరాత్రి బయలుదేరి వెల్లిరి. వీరితో మొత్తము 45 మంది వెల్లిరి. వీరిని వీడ్కోలుపుటకు చాలమంది శ్రీలును పురుషులును రైలుస్టేషనుకడ్డ నమానేశ్వరైరి. పౌరులు పదాతులకు సభకు పదార్థములను సిగరెట్లను ఇచ్చిరి. మరి 40 మంది కొన్స్టేబుల్లలో బయలు దేరెదరు.

పోస్టుమాస్టరు వైని కేసు

కలకత్తా, సెప్టెంబరు 20:— సుగంధ పోస్టుమాస్టరు హరిలాలు మహాని కనునరేడు సేవించునాంకి నిత్యములలో నుండి సామ్యుతీసికొన గోనవారయెద్ద నుండి పాసుబుక్కులను చోళాస్త్రు ఫారములను పుచ్చుకొని గు 8000 లు హరించెను. యుద్ధము ముగియునకునా సామ్యుయ్య పీలులేదని నిశ్చయకులతో చెప్పెను. ఆ అరెస్టుమీద కేసు చేయబడినది. హుగ్లీ డిప్టీ సేనెస్ట్రీటుగాను విచారణ చేసెదరు.

పంజాబు

సైనిక సేవ.

సింఘా, సెప్టెంబరు 20:— పంజాబు దొరతనమువారి యుద్ధోగములో నున్నదోద్యోగు లగు భౌతీయులను యూరోపియనులును 190 మందికి వైగా సైనిక సేవకు నియమింపబడిరి. పంజాబు కమిషనుకాఫువారు 24 గురు, పోలీసు కాఫు 18 గురు, డి. డబ్ల్యూ. డి. నోడ్స్ కాఫు 14 గురు, కాల్యుల కాఫు 28 గురు, విద్యాకాఫు 3 గురు, అటవీకాఫు 14 గురు, వ్యవసాయకాఫు 1 గు, మహిషాకాఫు 11 గురు, వైద్యకాఫు 33 గురు, వైని వైద్యకాఫు 26 గురు, అసిస్టెంటు సజ్జనులకాఫు 40 మంది.

సింలా

రాజప్రతినిధిగారికి వచ్చిన తంతివార్త.

సింలా, నెవ్రెంబరు 20:— 18వ తేదీ గల ఈ తంతి వార్తను యిండియానుత్రిగారు రాజప్రతినిధిగారికి పంపిరి.

బ్రిటిషు రంగము.

కుక్ వారము నాడు బ్రిటిషువారికి వంచించిజయము కలిగినది. బ్రిటిషు సేనాపంక్తి భారీ అడవి కున్నందున 500 గజములు నిస్తరించినది. కొన్ని లెట్టి మార్చిను వ్యక్తుల నైపుణ్యమును గ్రాహములను బ్రిటిషు సేనాపంక్తిలో నిమిషింపి. ఇవి చాల నెట్ల గ్రాహములు. ఒక్కొక్కటి గట్టిమాంటుకంటే రెండు రెట్లు నెట్లదిగా నుండును. బ్రిటిషువారు శనివారము నాడు జనరల 6 మైళ్ల పొడవున 1 మొదల 2 మైళ్ల వరకును ముందుకు పోయిరి. ఈ రెండవోజులలోను 4000 ఘంఠిని 116 గురు పైకికోద్యోగులను 6 ఫిరంగులను 50 వర ఫిరంగులను పట్టుకొనిరి. ఆదివారమునాడు గూడ జనరల వారికి విజయము కలిగినది. కొన్ని లెట్టియొద్ద వారు జనరల 1000 గజముల నాక్రమించిరి. ధీవలెల గమింపమున ఒక మైలు పొడవున నున్న దానూర్ను (తెంచి అనునొక శత్రు రక్షితస్థానమును మొత్తము పోరము యొద్దనున్న వరియొక గురక్షితస్థానమును గూడ బ్రిటిషువారు వశపరచుకొనిరి. శత్రువులు పలుసార్లు తీవ్రముగ తలపడియోడిరి. ప్లేర్స్-మార్చిను పట్టుకుట వద్ద తలపడుటకు ముందుకు వచ్చిన శత్రు సేనను బహిరంగ స్థలమున రెండు బ్రిటిషు సేనలు చుట్టుకొనెను. అచట నుభాముఖిని పోరు జరిగినది. జ్వలంతలో చాలయంది హతులైరి. హత శేషులు పారిపోయిరి.

పరాసు రంగము

నాముకు వైద్య దక్షిణములయందు శత్రువులు తలపడగా పరాసువారు తరిమిరి. ఆదివారమునాడు పరాసువారు శత్రువులను తలపడి వెన్నెండ, ఓవెలర్స్, టెర్స్, గ్రామములను పూర్తిగా పట్టుకొనిరి. ఆ గ్రామములలో కొన్ని పీఠులు మాత్ర మింకను శత్రువుల వశమున నున్నవి. డెన్కోరుచుట్టును పోరు జరుగుచున్నది. ఆ గ్రామ మింకను జర్మనుల వశముననే యున్నది. కానీ దానికిని వెన్నెండ, ఓవెలర్స్, టెర్స్ లకును నకునందు కందకములు పరాసువారి వశమైనవి.

ఇటలీ రంగము.

కాన్స్టాంటినోపులును వెలొనోకు తూర్పున ఇటలీవా గళగ్గుండము ప్రాంతంబిది. సానుగ్రాడో పెట్టు దానికి దక్షిణముననున్న వెద్దకందకములను ఇటలీ వారు వశ పరచుకొనిరి. దోలో పెట్టులో కారెయలు కొండను ఇటలీ వా రాక్రమించిరి. సుగుణాలోయలో ఇటలీవారు శత్రువుల నోడించిరి.

హెన్రీ రంగము.

స్టోటాలిపోకు కుడిప్రక్కను బ్రెజిలీకి దక్షిణమున తీవ్రముగ పోరుజరుగుచున్నది. అచట హెన్రీవారు కొన్ని స్థానములను 551 నుండి తురుష్కలను పట్టుకొనిరి. హాలిన్స్ కు త్తరమున హెన్రీవారు 3174 గురు జర్మనులను పట్టుకొనిరి.

రుమేనియా రంగము.

రుమేనియావారు బ్రూస్లియానియాలో ముందున కేగుచు హెన్రీ-కోహలనుల నాక్రమించిరి. వారు హెట్టిగు ప్రాంతమున గూడ పోరుచున్నారు; గాన డోబ్రుజాయొద్ద రష్యా సేన వెనకకు పోయినది. సెర్బియా-కనస్టాంపుల్ యొక్క సుబహారికి ఉత్తరమున 10 మైళ్ళ దూరమున రష్యావారున్నారు.

బెల్జియం రంగము

సెర్బియావారు నలోనికా వైకి పోవుచున్నారు. వారు 32 వేల గురులను పట్టుకొనిరి. బల్గేరియా సేన వికావికలుగా మొనాట్టిరు పంకకుపోవుచున్నది. ప్రాన్సు రష్యా సేనలు పోరి నాద్యోకు వచ్చినవి. బ్రిటిషు సేనలు ప్రమాదవిధిగారి గ్రామములను ముట్టడించినవి. ఆగష్టు నెల 25-29 తేదీల వద్ద బ్రిటిషు సాకా విమానములు వెలస్టీనులోని శత్రువుల రాకపోకల లైలుస్థానములవైపున దాడులను 80 మైళ్ల దూరముననున్న హమ్మి మున్న గుడ్డేనులవైపున బాంబులను వేసినవి.

తూర్పు ఆఫ్రికా రంగము.

బెర్జియం సేనలు ఖజోగా నాక్రమించెను. ఆ రేచియా.

ఈ నడుమను ఏడెనుయొద్ద చిన్నచిన్న యుద్ధములు జరిగినవి. ఈ వెలారంభమునందేయు మా సేనలో నష్టము కొద్దిగా కలిగినది. శత్రు సేనలో 100 గుంది హతులైరి.

బంగాళా గవర్నరుగారి కార్యవివరణక సభ.

సింలా, నెవ్రెంబరు 20:— మాజీ సభాపతి సర్ సుబ్బయ్య సాంబూలు మాదాగారికి బదులుగా మాజీ సర్ సత్యేంద్ర ప్రసన్న సింహగారిని బంగాళా గవర్నరుగారి కార్యవివరణక సభలో సభ్యునిగా నియమించుటకు శ్రీజాజీ చక్రవర్తిగా రంగీకరించిరి.

ఎస్కూరు పోలీసు కోర్టు

ఎల్. ఎ. కామయోజగారు

నెవ్రెంబరు 21 గురువారము

యూరోపియనుని దగానేము:— అడ్డీను కంపెనీ ఆఫీసు నూపరింపెండెంటు డి. ఐయన్ అనునతడు స్పెల్ ఆండ్రి కంపెనీ ఏడెంటు సి. స్పెల్టూగారికి రూ 1098 లను బాక్యం డెను. జూలై 4వ తేదీని దావాదారు ముద్దాయి వైసప్పాక్షకమునకు డిక్రీ చేయించెను. డిక్రీ మొత్తమున వెలకు 50ల చొప్పున వాయి దాలవై చెల్లించుటకు ముద్దాయి కోర్టువారి యనుమతిగోరెను. కొంత ఆస్తిని ధరావత్తుగా వ్రాసియిచ్చినగాని అట్లు జేయుట కంగీకరింప జాలనని దావాదారు బలకగా తనకోక గుట్టుమును, బర్గియును, మోటారు సైకిలును ఉన్నవనియు వానిని ధరావత్తుక్రింద వ్రాసి యిచ్చెదనని చెప్పగా న్యాయాధికారండుల కంగీకరించెను. ముద్దాయి రెండవ మానము పూర్తిగావచ్చుచున్నను మొదటి నెల వాయిదా మొత్తమున చెల్లింపనందున దావాదారు వానివైపునలేకు తెచ్చెను. ముద్దాయికి నన్నును లంప బడినవి.

సి. సి. ఎస్. పెల్లిగారు.

చోరీకేసు:— మునుస్వామితుంబు అనువారు 16 వ తేదీని మైలాపూరున చోరీ గృహమునండి బిలువగల బట్టల నపహరించి పోలీసువారిచే పట్టుబడిరి. న్యాయాధికారి కేసును విచారించి మొదటి ముద్దాయికి ఆరుమాసములు కఠినశిక్షయును రెండవ ముద్దాయికి మూడు మాసములు కఠినశిక్షయును విధించిరి.

ఇటీవలి తంతివార్తలు

లండను, నెవ్రెంబరు 20:— సభయందు మాట్లాడుచు పరాసు ముఖ్యమంత్రి బ్రయండుగా రిట్లు చెప్పిరి:— నిర్బంధ వైనిక సేవ ఇదివఱ కన్నడను నెర్బంధింపబడినట్లు బ్రిటిషు వారి చారిత్రమునందు లేదు. బ్రిటిషుదేశము ఈ మహా సేనను కూర్చుటకు ముందెట్టి కష్టముల నొందెనో వనకు తెలియును. మనదేశములో నివసించుచుండిన లక్షల బ్రిటిషుజనులు యుద్ధ సన్నద్ధులు కావలసివచ్చెను. వారిప్పుడు మన పక్షమున జయ ప్రథముగా పోరుచున్నారు. బ్రిటిషుదేశము తనంతట తానే, లోకహిత పగునట్లు యుద్ధమునకు దిగి ఇప్పుడు తన కార్యము లను వృద్ధిచేసికొనినది. మెసిడోనియా పర్వతములందు మనతో పాటు బ్రిటిషుదేశమును ఎట్టిపాట్లు పడుచున్నదో మనకు తెలియును. బ్రిటిషువారికి గలుగుచున్న నష్టపు లెక్కలనుజూచి ఆదేశము చేయుచున్న పని నాలోచించుకొనవలెను.

లండను, నెవ్రెంబరు 20:— కలలోని గజెట్టుకు ఆంప్ర ధ్వామనండి ఈక్రిందలితవార్త వచ్చెను:— గొరిజియావద్ద నున్న కొమెనోవీర భూమియందు ఇటలీవారి పుష్కలములును యుద్ధము ఇదివఱ కన్నడను వారు సరిపి యుండనంతటి తీవ్రమైనది. దీనిని పశ్చిమరంగమున యుద్ధము లో నైనను లేక తూర్పురంగమున ఇటీవల రష్యను లారంభించిన అనన్యందనముతో నైనను పోల్చవచ్చును.

ఇటలీవారు జనరల్ బ్రెస్టాఫ్ గారి యుద్ధలెక్కముల ననుసరించి పదాతిదళములను గుంపులుగుంపులుగా కూర్చి పోరుచున్నారు.

సీమటపాలు తీసికొని మెయిలుబండి బొంబాయిలో నేడు వధ్యాహ్నము గం 12-10 ని. బయలుదేరెను.

లండను, నెవ్రెంబరు 20:— సెర్బియావారు హెజో డ్యూలను పెట్ట నాక్రమించుట చాల ముఖ్య విషయము. ఉత్తర పశ్చిమ భాగమంతయు దీనికి గురిమై యున్నది. సెర్బియా మొనాట్టిరులకు రాకపోకలు జరుగకుండ సెర్బియావారి పుట్టు నిరోధింప గలిగియున్నారు.

కలకత్తా, నెవ్రెంబరు 20:— ఈకేసులో శిశిరకుమార రాయ అనునతనిని విచారించుటకు గవర్నరుగారు ఎం.స్పెల్టరు ఐ. సి. ఎస్. డివానుబహదరు హరినాథరాయి మాప్రాభతు చంద్రమిత్రగార్లు గవర్నరుగారు నియమించిరి. బందిపోటులో పోయిన పెండెవా చియొకటి ముద్దాయి యొద్ద దొరికినది. అతనిని పట్టుకొని నపుడు “నీకోరకు పోలీసువారు వెతుకుచున్నారని” ప్రాయబడిన 2 తంతివార్తలతో చొక్కాజేబుల్లో నున్నవి. కొంతమంది సాక్షులను విచారించిరి.

కలకత్తా, నెవ్రెంబరు 20:— ఇటీవల లలితనారీ అను గ్రామమునందు బందిపోటు దొంగలొక సామూహము ఇంటిపై బడు విషయమునుగూర్చి వివరములు తెలియవచ్చెను. ఇంటి యందు దొంగలు వెదుకుచుండగా గ్రామములోనివారు ఇంటిని చూపువేసిరి. దొంగలయొద్ద తుపాకులును, రివాలవులును నుండెను. 1000 రూ. నగదుతోను, కొన్ని యాభరణములతోను దొంగలు గ్రామస్థుల వెదుక్కొనిరి. దొమ్మి జరిగెను. దొంగలు 12 మందినై తుపాకులుగాల్చిరి. వారిలో 4 రు ఆసుపత్రిలో నురణించిరి. వీరిలో ఒక చిన్న బాలుకును గలడు. దొమ్మిలో గ్రామస్థులొక దొంగను పట్టుకొని చావ గొట్టిరి. చచ్చిపోయిన ఈదొంగ ఇటీవల టిప్పెరా జిల్లాయందు నిర్బంధవాసమున నుంచబడిన గాని ఇతడు తన స్థలమునండి తప్పించుకొనిచచ్చి దొంగల మూకలో చేరెను. దొంగలు పాకవేసిన ఒక రివాలవును కొన్ని తూటాలను ఇటీవల ఒక గ్రామ అంగడియొద్ద దొంగి పోలీసువారివశము చేయబడినవి.

కలకత్తా, నెవ్రెంబరు 20:— తురుష్కలను బ్రిటిషువారు నై డిలలోను మార్చుకొనుట కంగీకరించినందున కలకత్తాలో ఖైదీలుగానున్న 250 నుండి తురుష్కలను బ్రిటిషువారు బ్రహ్మకుపంపిరి. వారు మంగళవారము నాడు రైలుమీద కలకత్తాలో బయలుదేరి బొంబాయికి వెళ్లిరి. వారిలో గాయములుగలిగిన తురుష్కల మైకోద్యోగులు 5 గురు గూడ నుండిరి. వారు బ్రిటిషు ఉద్యోగులతో నుల్లాసముగా మాట్లాడిరి. తురుష్కలను యూరోపు నుండి తరిమివేసెదరనుట నిశ్చయము. మాకు బ్రిటిషువారితో విరోధము లేదు. రష్యావారికిని మాకును, విరోధము” అని వారిలో కొందరు బాహుటముగా ననిరి. వారిలో చాలమందిని మొదటితరగతి బండ్లలోను కొద్దిమందిని రెండవతరగతి బండ్లలోను ఎక్కించి పంపిరి.

**BRIEF TELEGRAMS.**  
Through communication between Marwar Junction and Marwar Pali has been restored.  
The Postal Express train conveying the inward foreign mail leaves Bombay to-day at 12-10 hours.  
As the brokers have been unable to make up their accounts as yet the share market in Bombay will continue to remain closed till Friday next. 3½ per cent Government paper was quoted at Rs. 79-8, 4 per cent. Terminable loan at Rs 97-8 and 4 per cent Conversion loan at 91-10 (ex warrant) and warrant at Rs1 0.

**ప్రకటన**  
ఆంధ్రపత్రికా సంచార కార్యదర్శియగు శ్రీ యుత కైపా శేషాద్రిశర్మగారు పత్రికా పక్షమున దత్తమండలములలో బని చేయుచున్నారు. కాన ఆంధ్రసోదరులు వారికి దోడ్పడి పత్రికాప్రచారము నభివృద్ధి జేందింప బ్రార్థితులు.  
మేనేజరు,  
ఆంధ్ర పత్రిక.

**ప్రకటనము.**  
కవిరాజు శ్రీపాదకృష్ణమూర్తిశాస్త్రిగారిచే రచియింపబడిన బొబ్బిలిసాటకము కాంపిషుమన్న (పోటీపరీక్షలు). ఈ నెల 28 వ తేదీ శనివారము గుంటూరు మూడో థియేటరు వారును, 30 వ తేదీ శనివారము బెజవాడ హిందూ సాటక సమాజము వారును, అక్టోబరు 4 వ తేదీ బుధవారము రాజమండ్రి హిందూ థియేట్రీకల్ కంపెనీవారును, రాజుహిందూ ప్రభమున ప్రదర్శింతురు. ఇవి సమర్థులైన 5 గురు జడ్జిలచే పరీక్షింపబడి అందు కృత్యాన్ని వారికి నిర్ణయింపబడిన హామతు లీయబడును. వై మూడు సమాజములవారును ప్రసిద్ధిజేందియున్న వారు గావున వాటక ప్రదర్శనములు మిక్కిలి వనోహరముగా నుండును.

సెక్రటరీ  
కలావలీ కార్యస్థానము.  
నీమిల్లు ఎక్కడ నా విరిగిపోయినదా? ముద్రాను, రాయపురము పోస్తు; బేసికా ఫౌండ్రీ, సి. గోపాలనాయకర్ అందుసన్ను వారు చాల త్వరితముగను చాల శ్రేష్టముగను బాగుజేయుదురు.



# THE GREAT WAR.

## French Premier's Impressive Speech.

## PEACE ONLY POSSIBLE WITH VICTORY: TRIBUTE TO BRITAIN.

## Russian Offensive Renewed in Galicia.

## COSTLY STRUGGLE FOR A VILLAGE: ARMoured CARS USED

## THE ITALIAN FRONT: UNPRECEDENTED FIGHTING.

## THE BALKAN MOVE: MONASTIR THREATENED.

[Reuter's Agency.]

### THE SOMME FRONT.

#### 'TANKS' IN SOMME BATTLE. Work of New Armoured Cars Described. Enemy's Consternation.

LONDON, September 20. Reuter's correspondent at Headquarters telegraphs that the advent of "Tanks" or Land "Dreadnoughts" as the Tommies have dubbed the new armoured cars, has caused consternation among the enemy and inspired the British. The first to enter Flers bore a newspaper placard inscribed "Great Hun Victory, Extra Special Edition." Eventually it placed out of action a battery and half of enemy field guns and was followed by the cheers and laughter of the Tommies. Another sat over a dugout, from which a German battalion commander emerged and surrendered. Boche prisoners near Pozieres were very curious to learn of the happenings at the Sugar Refinery, which was a nest of machineguns and which they were convinced was impregnable. The fact is a "Tank" coughing bullets burst in a barricaded door, scattering sandbags and disposed of the machine guns most effectually. Then the infantry, who had entrenched, took the place unopposed, while the ungainly machine clumsily bumped out to continue smashing the enemy defences. French papers are enthusiastic about the "Tanks," which they state are fitted with rams.

The "Daily Mail" states that this practical application of travelling forts is due to Colonel Swinton, formerly Official Eye-witness. They were constructed secretly in midland town.

#### Gallantry of "Tank" Crews.

LONDON, September 20. Reuter's correspondent at headquarters wires that detailed reports show that the "Tanks" greatly contributed to the brilliant British success, and the gallantry of their crews is universally commented upon. They went fearfully into action against positions which might have been the despair of infantry. Two "Tanks" gave most effective aid in clearing up the High Wood, which had defied infantry assaults.

#### Futile Counter-Attacks.

German counter-attacks throughout battle were few and futile. The chief counter-attack was delivered in the vicinity of Pozieres on Saturday morning. It was unfortunately timed as the British had assembled in trenches preparatory to attacking, and the repulsed the Germans with very heavy losses.

#### Capture of Mouquet Farm.

The capture of Mouquet Farm on Saturday night was a brilliant exploit. It is a warren of dug-outs communicating with upper works and bristling with machine-guns. The assailants did not attempt a frontal attack, but dug a trench around it, and blew in the entrances to the subterranean system and bombed the defenders into surrender.

#### Bad Weather on the Somme.

#### All Enemy Counter-Attacks Defeated.

LONDON, September 20. PARIS.—This afternoon's communique says: Bad weather has interfered with operations on the Somme. We have made progress east of Berny. Enemy attacks in Champagne have been repulsed with serious losses. Two enemy counter-attacks against Morchomme failed completely. Enemy attacks in Champagne included five against the Russian sector. They were everywhere repulsed by barrage of machine-gun fire.

#### Situation Unchanged.

#### Only Minor Events.

LONDON, September 20. General Sir Douglas Haig, in a communique last night, reported that the situation was unchanged. A local enemy attack east of Martinpuich was repulsed. There has been considerable artillery activity south of the Aisne. A hostile balloon was felled by gunfire east of Ransart. An enemy ammunition depot was exploded by gunfire in the neighbourhood of Hill 60.

#### Operations Hindered by Bad Weather.

LONDON, September 20. PARIS.—Last night's communique announced that there was nothing to report except considerable artillery activity on the banks of the Somme and on the right bank of the Meuse in the sector of Fleury-Vaux-Chapitre. Bad weather hindered operations on the greater part of the front.

German Forebodings Coming Retreat Allied Capture of Peronne and Comblès Expected.

LONDON, September 20. The German American correspondent, Karl Wiegand,

has been permitted to cable to New York from Berlin that it is very probable that the Germans on the Somme will retreat at various points as a result of what he describes as the tremendous and splendidly executed Anglo-French attack. He says it will not be surprising if Peronne and Comblès fall to the Allies.

#### Enemy Counter-Attacks Repulsed.

LONDON, September 20. Communique from General Haig this afternoon reports that south of the Aisne several enemy counter-attacks have been repulsed. Several situations are unchanged. Our artillery destroyed two hostile gun emplacements and an ammunition store. Successful minor enterprise was carried out south of Arras two hundred yards of enemy trenches being cleared and casualties inflicted. A captured document signed by Falkenhayn and dated August 24th states wastage in guns in the last few days has been considerably in excess of production. The same is true of ammunition in the main reserves of which there has been serious dereliction. All the Ranks must make most serious endeavour to assist in the preservation of the material otherwise making good of losses and placing of new formations in the field will be rendered impossible.

#### Germans Driven Back.

PARIS.—This afternoon's communique reports that a German attack on Hill 76 gained foothold in our advanced works on the southern side but vigorous counter-attack immediately drove the enemy out.

#### Premier's Impressive Speech in Parliament. Peace Only Possible with Victory.

LONDON, September 20. PARIS.—Replying in the Chamber to Socialist complaints regarding the prolongation of the war and the sacrifices of French lives, M. Briand, the Premier, paid a tribute to the efforts of the Allies and was especially eloquent regarding Britain's glorious role in France in addition to guarding the Seas. When the socialist Brizon interrupted M. Briand sprang to his feet and recalled the German aggression and France's effort in repelling the invader and said: "You choose this moment to speak of peace. What an insult to our dead France," continued M. Briand, "would not think of saving money nor even blood in exchange for an immediate peace, which to-day would be humiliating. Peace and justice in the world were only possible with complete victory." The speech created a profound impression in the Chamber and was greeted with prolonged cheering.

In the course of his speech in the Chamber, M. Briand paying a tribute to the British effort, said: "Compulsion is unprecedented in British history. We know the difficulties surmounted before Great Britain created her formidable army; the hundreds of thousands of British soldiers on our soil had to be armed. They are now fighting gloriously at our side. Great Britain entered the war spontaneously and loyally and has now extended her action. You know the difficulties she is overcoming with us in the mountains of Macedonia. Look at the figures of her losses and judge of the effort of Great Britain."

### RUSSIAN FRONT.

#### Russian Offensive in Galicia Renewed. Enemy Attacked North of Halicz.

LONDON, September 20. PETROGRAD.—With the renewal of the Russian offensive in Galicia the brunt of fighting has been transferred from southwards to northwards of Halicz, where General Stecherbatcheff is vigorously attacking the Germans and Turks, while the Russians to the southward, who are faced by a very powerful system of defences, the capture of which would have involved protracted positional warfare, are firmly holding the positions won.

#### Russian Gains in Carpathians. All Enemy Attacks Defeated.

LONDON, September 20. A Russian communique says:—A stubborn battle continues in the region of the river Narajayka. All enemy attacks have been repulsed with heavy loss. We carried several heights in the region of the Shibani Preva Mountain in the Carpathians, where snow is falling.

#### A New Loan.

LONDON, September 20. PETROGRAD.—A new internal five and half percent loan of three hundred millions sterling redeemable in a decade will be issued in October at 95.

### TELEGRAMS.

NOTHING IMPORTANT IN THE CAUCASUS  
Russian communique states that on both western and Caucasian fronts nothing of importance has occurred

#### Italian Front.

##### The Italian Offensive Position on the New Line

LAHORE, September 20. LONDON, September 19th. The "Times" Milan correspondent says: The Italian offensive on the Carso has taken the strongest position on the new line which the Austrians had been fortifying for six weeks, mastered its entire length and put their feet firmly on the first hills called by the name of Trieste. Fighting extends from the neighbourhood of Montalcone, twelve miles north, to the east of Gorizia and north of Oppachiaselle. The Italians advanced 2½ miles and took the village of Saugrado—"C and M Gazette".

An Amsterdam telegram to the "Cologne Gazette" says that the Italian attacks on the plateau of Komen, near Gorizia, surpass any battle in the Italian campaign hitherto, and can only be compared to the fighting in the west or to the last Russian offensive. The Italians are adopting General Brusiloff's tactics, and are making continuous assaults with dense masses of infantry.

#### Balkan Theatre.

##### Infantry and Artillery Activity. All Bulgarian Attacks Defeated.

LONDON, September 20. A French official Salonika despatch reports no change on the Struma. There has been a lively engagement between Italians and Bulgarians in the region of Poroj. Violent artillery duels have occurred on the Serbian front. Two Bulgarian counter-attacks in the sector of Vaternik have been repulsed. No enemy counter-attack has been made against Florina.

Reuter's special correspondent at Salonika says that Serbian capture of the Hajodckalan ridge is most important. It dominates the whole region to the westward and northward, and enables the Serbians not only to threaten the line of Cerna, but also to threaten communications with Monastir.

##### Bulgarian Attacks Repulsed.

French official message from Salonika says:—We dispersed the Bulgarian counter-attack supported by cavalry in the region of Brod River east of Florina. The enemy is still resisting on the heights north of Pesodeni on our left wing.

##### French Aeroplanes on Monastir.

We cleared out some houses in Florina and took prisoners, the Bulgarians huddled in them. They had been savagely defending themselves. French air squadron heavily bombed Monastir.

##### Nothing Important on the Doiron.

British official despatch from Salonika says:—Our aircraft dropped bombs on rollingstock and stores at Drama. No developments have occurred on the Doiron front.

##### Turks at Kavala.

##### Civilians Armed from Arsenal.

LONDON, September 20. The Bulgarians have armed Turkish civilians at Kavala from the Greek arsenal. This is very significant, in view of the Bulgarian assurance that permanent occupation is not intended.

##### The Greek Cabinet.

##### Views of British Diplomats.

LONDON, September 20. Reuter learns that British diplomats consider that the new Greek Cabinet will be satisfactory only if it is made clear that it is a business and not a political Ministry.

### ROUMANIAN FRONT.

#### Russo-Rumanian Offensive.

##### A Slight Retirement.

LONDON, September 20. BUKHAREST.—A communique says: There have been unimportant skirmishes in Transylvania except in the Screin valley where violent attacks by superior enemy forces necessitated a slight retirement.

##### Enemy Attacks in Dobrudja Repulsed.

Two enemy attacks south-west of Cobadin in Dobrudja were repulsed.

##### Enemy Position in Dobrudja Critical.

A telegram from Bukharest dated the 18th instant says:—Skillful strategic movements by Russian and Rumanian troops in Dobrudja have resulted in such a shortening of the front that the enemy's position is critical. A battle is imminent. Hitherto there have been only minor actions, resulting in our favour.

##### Further Roumanian Success.

LONDON, September 20. BUKHAREST.—Rumanian communique announces the Rumanian success in the region of Enigla in Dobrudja nineteen miles south of the railway from Constanza to Cernavoda. Fighting continues against principal enemy forces.

### HOLLAND

#### Opening of Parliament.

##### The Queen's Speech.

LONDON, September 20. THE HAGUE.—At the opening of the States General Queen Wilhelmina declared that she was firmly resolved to defend the independence and rights of Holland. The army was constantly being strengthened.

##### Military Force to be Strengthened.

LONDON, September 20. THE HAGUE.—In the course of her speech at the opening of States General Queen Wilhelmina announced that the Government would as far as possible strengthen the military forces of the Dutch East Indies and would continue to extend the fleet.



## TELEGRAMS.

## A Dutch Submarine.

LONDON, September 20.

VIGO.—The tug "Witersee" towing the Dutch submarine K 1 to Dutch East Indies, has arrived here from Amsterdam.

## Great Britain.

## SPECULATION IN SHELLAC.

## Imperial Government Considering Checks.

LONDON, September 20.

The Imperial Government is considering measures for stopping speculative inflation of the price of shellac in London and Calcutta. It is stated that much is required for military purposes.

## Mr. Pease's Son Killed in Action.

LONDON, September 20.

Lieut Ronald Pease, Coldstreams, son of Mr. Pike Pease, M. P., has been killed in action.

## Charge of Corruption.

## Conviction of Army Clothing Department Employee.

LAHORE, September 20.

LONDON, September 19th.—Mr. Justice Low has sentenced an employee of the Army Clothing Department to five years' penal servitude for corruption. He administered the severest censure to two contractors, saying: "They leave the court free but disgraced men." He called for amendment of the law regarding bribery, and severely condemned the lack of clothing in the Clothing Department. ("C. and M. Gazette.")

## The War Committee Meeting.

LONDON, September 20.

Mr. Chamberlain, Lord Hardinge, Sir Arther Hirtzel, General Sir Edmund Barrow and Lieut-Colonel Sir Mark Sykes attended the meeting of the War Committee yesterday.

## Turks Forced Back.

LONDON, September 20.

PETROGRAD.—A Communique reveals the fact that the Russians are within twenty miles of Hamadan. Turks having fallen back forty miles owing to the Russian attack from Tabriz which was threatening their rear.

## Australia.

## CONSCRIPTION IN AUSTRALIA.

## Campaign Opened By Mr. Hughes.

LONDON, September 20.

SYDNEY.—Mr. Hughes opened the Conscription campaign in the Town Hall here before a record attendance. Thousands were unable to gain admittance. Mr. Hughes, who met with a very cordial reception, said that it was only necessary to call up single men without dependants Messrs. Holman Joseph Cook, ex-Premier, and Watson made stirring appeals, and the meeting terminated amid great enthusiasm, after a national committee had been formed.

## Germany.

## A German Lament.

## On Loss of Last Colony.

LAHORE, September 20.

LONDON, September 19th.—An East African article in the "Kölnische Volkszeitung" says:—One of the most stirring dramas in this gigantic conflict is approaching its end. The entire German people will grievously feel the loss of their last colony. ("C. and M. Gazette.")

## INDIAN TELEGRAMS.

FROM OUR OWN CORRESPONDENTS.)

(BY WIRE)

## Simla.

## War Cable to the Viceroy.

SIMLA, September 20.

The following telegram, dated the 18th instant, has been received by H. E. the Viceroy from the Secretary of State:

Important British success on Friday had extended the British line 500 yards north of Pourceaux Wood and included the whole of large villages Courcellette, Martinpuich and Flers each fully twice the size of Guillemont. Further progress was made on Saturday to the depth of from one to two miles on a front of six miles, and in the two days 4000 men and 116 officers were captured besides six guns and 50 machine guns. Further success was achieved on Sunday. The British gains in the vicinity of Courcellette were extended on a front of 1000 yards and in the neighbourhood of Thiepval. Hostile fortification known as the Danube trench on a front of about a mile was captured also the strongly defended work at Mouquet farm. The enemy made several heavy counter-attacks but all were repulsed and the enemy brigade advancing to attack between Flers and Martinpuich was met by two British battalions in the open. The Germans after hand-to-hand fighting were thrown back with heavy losses.

The French repulsed counter-attacks north and south of the Somme and again attacking on Sunday afternoon captured the whole villages of Vermand, Oivillers and Berny except a few blocks of houses. Dencourt round which fighting continues is still in the hands of the Germans, but the French captured the organised system trenches between it and Vermand, Oivillers and Berny.

The Italians also have advanced attacking East of the Velone on Carso plateau. They captured the height of San Grado, and large entrenchments further south. The

Italians also captured the summit of Mount Cauriol in Dolomites and repulsed attacks in Suguna valley.

Stubborn fighting is taking place on the Russian front south of Brazezany on the right bank of the Zlota Lipa where the Russians captured part of positions and 551 Turks. Fighting north of Halicz the Russians captured 3174 Germans.

The Rumanians continuing the advance in Transylvania have occupied Ferozas and Kohalon and are fighting in the direction of Hatzeg but the Russian forces are falling back in Dobruja and now occupy the position ten miles north of the railway line Cerna Voda Constantia.

The Serbians continue to advance on Salonika front and have captured 32 guns. The Bulgarians are retiring in disorder towards Monastir. Franco Russian forces have arrived before Florina. The British have raided the villages across Struma. The British seaplanes between August 25th and 29th attacked the enemy railway communications in Palestine dropping bombs on stations including Homs 80 miles north of Damascus.

The Belgians have captured Tabora in East Africa. Patrol activity and small encounters are reported from Aden during the last summer. Since the beginning of September we have had a few casualties while those of the enemy are estimated at about a hundred.

## Calcutta.

## The Bengalee Regiment.

CALCUTTA, September 20.

Thirty-one recruits of the Bengalee Regiment and four camp followers left to night. Altogether 45 recruits have left up to date including this evening contingent. There was a large gathering including many ladies at the station to bid farewell. Ladies presented the boys with sweets and cigarettes. A further 40 will be leaving in a few days.

## Change of Embezzlement.

## Against a Postmaster.

CALCUTTA, September 20.

Harilal Paramanik, Postmaster of Sughanda, is being tried by the Deputy Magistrate of Hughly on a charge of criminal misappropriation. It is alleged that he has embezzled Savings Bank money to the extent of Rs. 3,000. He took delivery of several Pass Books and withdrawal forms filled up by different depositors, but withheld payment on the plea that no money could be withdrawn so long as the war lasted.

## Calcutta Motor Machine Gun Battery.

CALCUTTA, September 21.

Calcutta, writes the "Statesman", is to be given yet another opportunity of being represented at the front by the war unit which she can regard and claim as her own. For some time past, there has been a movement to form and equip a unit to be called the Calcutta Motor Machine Gun Battery. Thanks in part to the assistance offered by the Government, the finance of the scheme will present no difficulties. The last formality has now been completed and the Commander-in-Chief has accorded sanction to the movement. All that remains for Calcutta to do is to furnish the personnel. The material will consist of six machine guns, twenty seven motor cycles, nineteen of them provided with side-cars, and five motor cars for ammunition baggage and supplies. Machine guns have been provided by the Government and of motor cycles and side-cars, six of which have been specially constructed to carry machine guns, have been furnished from the same source. What is now required is a complement of forty-two non-commissioned officers and men, five motor car drivers and three mechanics. Volunteers are asked for from European community, the only qualifications demanded being health and keenness. Every man will be required to become an expert motor cyclist and machine gunner, and as soon as this is achieved the battery will go to the front as a distinct unit. Two months, it is expected will suffice for training at Rawalpindi.

## Bengal Executive Council.

## Sir S. P. Sinha Appointed.

SIMLA, September 20.

His Majesty the King Emperor has approved the appointment of the Hon'ble Sir Satyendra Prasanna Sinha, Kt., to succeed the Hon'ble Nawab Sir Syed Shams-ul-Huda K. C. I. E., as an ordinary member of the Executive Council of the Governor of Bengal from the date on which Sir Syed Shams-ul-Huda vacates the Post.

## Armed Dacoity in Comilla.

## Further Details Given.

CALCUTTA, September 20.

Further details about the armed dacoity in Comilla particulars of which already have been wired show that some half a dozen Bengalees of "Bhadrolog" class raided the house of a Hindu moneylender of the village Lalitahar, four miles from Comilla town. While the house was being ransacked by the dacoits armed with Mauser pistols and revolvers a large number of villagers surrounded the house and the dacoits hastily withdrew with the loot amounting to Rs. 1,000 in cash and jewellery and faced the villagers. Free fight ensued in course of which the dacoits are said to have shot half a dozen men four of whom including a little boy died in Comilla hospital. One of the dacoits was seized by the villagers and beaten to death. It has been ascertained on enquiry that the dacoit killed had recently been interned in Tipperah district but had contrived to escape from his place of internment and joined the gang. A revolver and some cartridges thrown away by the dacoits were recovered near a village bazar.

## Corporation Street Dacoity.

## Trial of a Political Suspect.

CALCUTTA, September 21.

His Excellency the Governor has appointed a special tribunal consisting of Mr. M. Smither I. C. S. Dewan Bahadur Harinath Roy and Hon'ble Mr. Probas Chunder Mitter for trial of a political suspect, Sishir Kumar Roy, arrested in connection with the Corporation Street dacoity. The charge against him is that he had received a silver watch looted in that dacoity. When arrested two telegrams were found with him saying that he was wanted by police. Some witnesses were examined. The case is proceeding.

## Exchange of Prisoners

CALCUTTA, September 21

A good deal of interest was displayed at the Howrah station on Tuesday in the departure by a special train for Bombay en route for Basra of about 250 Turkish prisoners who are to be exchanged for English and Indian soldiers. The party included five Turkish officers who had been wounded but were in quite good spirits, and chatted freely with the officers present. One of them said quite frankly that they knew Turks were eventually going to be "kicked out of Europe" and added "we have no quarrel with the British; it is Russia our quarrel is with." The party was eventually got away the majority. It may be mentioned, travelling in first class carriages and the remainder in second class.

## Finger Print System

CALCUTTA, September 21

The efficacy of finger print system has been demonstrated in a very striking fashion a few days ago in connection with the political dacoity at Lalithar, Tipperah, where as already reported the dacoits shot dead five villagers and wounded five others. One dacoit was captured by the Villagers and succumbed to the injuries received in the course of the fight. After death impression of his fingers was taken and by this means he was identified as Probodh Bhattacharjee, who absconded in July last from Tanjore Rajshahi, where he was interned under the Defence of India Act.

## BRIEF TELEGRAMS

The P. and O. mail steamer "Nagova" with mails of the 1st instant, and passengers arrived in Bombay harbour this morning at 8-35. The postal expresses leave in the afternoon.

It is perhaps hardly realized that more than 190 European and Indian Gazetted Officers of the various services in the Punjab have been employed on military duty since the beginning of the war. The following list prepared in the Punjab Secretariat shows their distribution by departments. The Punjab Commission 24, Punjab Police 13, P. W. Department buildings and roads branch 14, Irrigation branch 23, Education Department 3, Forest Department 3, Agricultural Department 1, Ecclesiastical Department 11, Indian Medical Service 33, Military Assistant Surgeons 26, Civil Assistant Surgeons 40.

The Syndicate composed of nine prominent firms in Bombay and individuals which recently bought four spinning mills (the Empress Spinning and Weaving Mills, Connaught Mills, Imperial Cotton Mills and the James Greaves Mills,) under the agency of Messrs Greaves Cotton and Company which had gone into voluntary liquidation, have sold their right to a company which has been formed to take in the mills with a capital of Rs. 50 lakhs divided into 50,000 shares of Rs. 100. A prospectus issued on Monday stated the aims of the company to be to carry on the business of spinning or manufacturing or dealing in cotton or other fibrous substance, and the preparation dyeing or colouring of any of the substances, the sale of yarn or other manufactured fibrous products. The agents of the mills are to be Messrs Mathuradas Gokuldas and Company and the concern is named "The Sir Shapurji Broacha Mills, Ltd." A strong board of directors consisting of the following gentlemen has been formed:—Sir Shapurji Broacha, Kt, Sir Sassoon David, Bart., Sir Cowasji Jehangir, Bart. the Hon'ble Sir Fazulbhoy Currimbhoy, Kt, Mr Mathuradas Gokuldas, Mr Ramnarain Hurnandrai Mr D M Wadia, and Mr F. E. Dinshaw. Of the fifty lakhs of the capital twenty-five lakhs had already been privately subscribed and shares worth rupees twenty five lakhs were offered to the public. The subscription list was opened this morning and by noon it was closed, the amount of applications being lakhs in excess of the subscriptions offered to the public.

ALLAHABAD, September 20

Although things are comparatively quiet in Sinai and the Turks having taken a hard knock have decided that it was not worthwhile trying, any further conclusions with our men. Our aviators have not been idle. They followed up the retreating enemy as far as they prudently could and bombed him at every available opportunity, and quite recently they carried out a most successful raid in Palestine. Their goal was a place called El Foula a village in new Nazareth and about 20 miles east of Caiffa, where Hedjaz railway joins up with Damascus section and where the Turks had established a huge depot. In the course of this raid our aviators destroyed a train which happened to be waiting at the station and vast quantities of stores as well as damaging a string of engines which were on the siding. Some of the photographs taken during this attack by some of the bolder airmen show clearly great extent of the damage done and loss to the Turks must have been very serious.

## THE BRITISH FRONT

LAHORE, September 21

LONDON, September 20th.—The news of the last few days has somewhat clarified the situation on the allies left in the Balkans. The Serbians in August held a line from north of Voden to Florina. The western part was most lightly held mainly by the volunteers. An overwhelming Bulgarian force stealthily gathered and began an offensive. The Serbians resisting desperately curved backwards on the left yielding Florina railway to the west bank of the Ostrovo Lake Bulgarian bands roved for 30 miles into Greece, the Serbians with difficulty protecting their rear. Then the tide turned. A Franco Russian force, the existence of which was unknown, is reported to be operating in the gap between the Serbians and the Italians. The Serbians recovered the railway. It is not stated whether the viaduct at Ekaisios is intact. The Bulgarians after a desperate resistance were routed. According to an Athens report they abandoned all their artillery. Reconquest of Serbia has commenced.

Paris Press takes a most optimistic view of further progress. Allies, it is officially announced, have captured 490,000 prisoners since July 1st.



ఆంధ్రమహిళా సభ

భారతవర్షమున నవీనభావ ముదయించినప్పటి నుండియు గ్రామీణికల హేచ్చిసప్పటి నుండియు ఆర్థిక గౌరవాభిలాష యొనరించి నప్పటినుండియు విద్యాధికుల ంఖ్య హేచ్చి సప్పటినుండియు విదేశ సంబంధ మేర్పడినప్పటి నుండియు స్వదేశ విదేశములయందలిస్థితిగతులను పోల్చి చూచుట కనువు గలిగి నప్పటినుండియు దేశాభివృద్ధి కనువగు కార్యములు చేయవలె నను నాసక్తి వ్యాపించి నప్పటినుండియు, సంఘము నందలి లోపములను సవరించుటకు ప్రయత్నము నాటంకము గనున్న మాధ్యమును తొలగించుటకు విద్యను వ్యాపింప చేయుట యత్నవసర మని మనవారు గ్రహించినప్పటినుండియు విద్యాధికులు మన ప్రాచీనుల విభావనంపదను గ్రహింపగలిగి నప్పటినుండియు దేశమునం దెంతయో మార్పుగలిగినది. అభి ప్రాయములం దెన్నియోమార్పులు గలిగినవి. విద్యావ్యాపనము దేశమున కీడించినప్పటినుండియు ప్రజలకు కలిగియున్న మాధ విశ్వాసము లెన్నియో నేడు మూలబడినది. వారు నింద్యములని తలచిన వెన్నియో ఇప్పుడు పూజ్యములుగ పరిగణింపబడుచున్న వి. వారు సభాపూజ్యములని తలచినవెన్నియో యిప్పుడు నీతి మారములని పరిగణింపబడుచున్నవి. స్త్రీలకు విద్యగరవుట గూడ వీనిలో నొక్కటిగా నున్నది. కొన్ని శతాబ్దములనుండి స్త్రీలకు విద్య నేర్పరాదను నభిప్రాయము దేశమున గలిగి యుండుటచే స్త్రీలు కేవలము మాధ్యదశకు వచ్చి లోకజ్ఞాన ప్రాసరై దేశాభివృద్ధి కనుకూలమగు ప్రతికార్యమునకును ప్ర బలమగు నాటంకముగ నుండిరి. కాని క్రమక్రమముగ స్త్రీలలో విద్య దేశమున వ్యాపించినది. బాలికలకు ప్రాథమికపాఠశాల లను దేశమం దంతటను గూడ నేర్పరుపబడినవి. క్రమక్రమముగ మాధ్యమిక ఉన్నత పాఠశాలలును కళాశాలలును వైద్యకళా శాలలును విశ్వవిద్యాలయములును గూడ స్త్రీల కొరకు ప్రత్యే కముగ నేర్పరుపబడిన యావశ్యకత కలుగునంతటి యభి వృద్ధిగూడ చేకూరుట మహద్బద్ధము. మనమిప్పుడట్టి కళా శాలలను కన్నులార చూడ నొచితిమి. ఉత్తమాత్మను పట్ట ముల నందినవారును గానవిద్యా విశారదులును సాహితీబంధు రులును విఖ్యాత కవయిత్రులును, న్యాయవాది పట్టములను వైద్యపట్టములను ఉపాధ్యాయపట్టములను బడసిన వారు నగు భారతీయ మహిళామణు లెందరో మనదేశమున కిప్పుడు వచ్చి దెచ్చుచున్నారనుట జగద్విశిష్టము. ఇట్టి విద్యా వతు లాంధ్రలోకమునగూడ విరాజిల్లుచున్నారు. విద్య స్త్రీ సంఘమున విస్తరించిన కొలదిని విజ్ఞానము హేచ్చినది. ఆయింక విద్య మంకురించినది. సేవాపరిత్యము చేలువునిొనగినది. బొంబాయిలోని సేవాసదనమువంటి మహిళాసంఘములు దేశమున నెన్నియో తలచూపి గణుతింపదగిన దేశసేవ నొనరించు చున్నవి. ఆంధ్రదేశమునందు గూడ నిట్టి మహిళాసంఘములు కొన్నిగలవు. బొంబాయి నగరమునందలి మహిళామణు లేర్పరచిన సేవాసదనము సర్వజన ప్రశంసితమై యున్నది. చెన్నపురియందు విద్యావతులును ధనవతులును సేవా ప్రతులును నగు నాంధ్రవారిమణు లెందరో గలరు. కాన ఆంధ్రమహిళాసభ ఈనగరమున నింతవర కేర్పడకుండుట చాల విచారకరము. ఆంధ్రసోదరీమణు లిందులనుగూర్చి ఏల ఇంత వరకును శ్రద్ధ వహింపలేదో గ్రహింప జాలకున్నాను. ఆంధ్రస భ్యలో వారిమణులు గూడ సభ్యులుగా నుండుట కవకాశము కలదు. కాని స్త్రీలకు ప్రత్యేకముగ నొక సభయుండిన గాని వారిలో నైకమిర్శమును పరిస్పరాను రాగమును పెంపొందు టకును వారు తమకు కలియుచు నాలోచించుచు నేశసేవకు తోడ్పడుటకును తగిన యవకాశ ముండజాలదు. చెన్నపురిలోని ఆంధ్రసోదరీమణు లందరును దీనినిగూర్చి గా నాలోచించి అచిరకాలముననే ఇట్టిసభ నీ నగరమున స్థాపించి బొంబాయిలోని సేవాసదనమువలె సోదరీ మణులతో సమముగ దేశసేవ నొనరించునట్లు సర్వేశ్వరు డనుగ్రహించుచు గాక యని ప్రార్థించుచున్నాను. ఆంధ్ర మహిళా సభయును ఆంధ్రదేశమున సంఘమును గూడ చెన్నపురి లో నేర్పడిన గాని సమగ్రసేవ కాజాలదు. ఇందు మొదటిదారి భారమును పురుషులును రెండవదారి భారమును స్త్రీలును మూడవదారి భారములను యువజనులును ముఖ్యముగ వహింపవలసి యున్నారు. కన్నుల పండువుగ వీనినన్నిటి నచిరకాలముననే మనమందఱమును చూడగలుగు యముగాక పరస్పర సహకార భావముతో నీసంఘము లభి వృద్ధి నొందుచు గాక:—అం॥ దే॥ నే॥


అబలావిలాపము (పూరే సత్యనారాయణగారు)

నీ. పదముల నెత్తురు వరదలై బాణస  
పాదాక్షిలమాట బనికరాదు  
యందచే బ్రాణము లెంత డస్సినగాని  
ఆతప్రయుచేత నంటరాదు  
చలిచే నేనెం పాలయ్యుచున్నగాని  
నంగల నంగన యంటరాదు  
దుష్టాం కండ్లలో జిమ్ముచున్నగాని  
కలికి కంట్టికి నోడు నిలువరాదు  
గీ. అబలా యేమందు మీపాప మందయ మెందు  
ముగుదలని భుక్తు వెలివేయ బురుషులకును  
మానుకన్నులు మొలిచెనే? వేడియలకు  
లేకపోయినె నయ్యుంచి మాకు జెప్పడి.  
పివాహి విషయము  
ఉ. పుట్టినవాడిగా రెమునుపుత్రిక బెండిలి బెండిలందు యే  
కట్టడివానితో, ముగలికట్టెతో మాధునకో కురూపికో  
కట్టె యిదేమి పల్లడియన గల్గెను నిలలవారె యిట్లు నీ  
పట్టిక నోము పున్నెమని బల్కి కుమార్తెల జంపబోకుడె.  
చ. ఇం నెలవంటి తప్పదము నింతు లొనర్చినగాని వాలక  
దలచగరాని శిక్షలకు దద్దయు బద్దలజేతు నట్టిరి  
యిల బురుషావోలే రెముయింతులు శిక్షల కప్పులైనవో  
నెలమిని స్వస్వాధ్యముల కేల నార్తులు జెప్పడి బుధుకో.

విశ్వ బ్రాహ్మణులు:—పాదరాబాదులో 8-9-18న  
విశ్వ బ్రాహ్మణ సభ యొకటి జరిగెను. 50 గురు ప్రముఖులు  
హాజరైరి. ఈస. తెగ బాలురకు విద్యాశాల స్థాపించుటకు  
చందాలు కనూలు చేయవలసివచ్చదని తీర్మానించిరి. బ్రహ్మ  
నుందరాచార్యులవారు కార్యదర్శిగా నియమితు లైరి. అని  
యొకరు మాడెన వ్రాయుచున్నారు.

**మీకు కావలెనా?**  
R.L.N. టానిక్ మాత్రము డజన్లు 4.కి రు. 1.  
మద్యాను నశ్యము కేర 1.కి రు. 1.  
“విద్యానిధి,” 87, రామస్వామి పీఠి, మద్యాను.

**కుంకుమపువ్వు**



స్వచ్ఛమును నిర్మలము నగు కుంకుమపువ్వు  
మావద్దదొరకును. కొనువారు సూర్యమార్కును  
గమనింపును. కరస్పాక్షాడెచ్చు మొదలగునవి  
ఇంగ్లీషున వ్రాయవలయును:—  
**ఎస్ నారాయణ అందు కంపెని,**  
(53) 21. హమ్మంపీఠి, బొంబాయి.  
Magic Cure! Marvellous effect!!  
Bathing Oil Price Rs. 0-8-0  
Iron tonic pills 1 bottle of 48 pills 2-0-0  
Anti Malarial Drops Price 6 Doses 0-8-0  
Disruptive Catalogue free on application  
**ALLBUTT & Co.,**  
CHEMISTS BOMBAY MADRAS.

సర్వవృత్తిక విష సంజీవిని.

నూరు (100) రూపాయలు బహుమతి.  
ఏకచ్ఛయ వచ్చువారు! నవ్వుచు బోదురు!!  
తేలుకొండిపోటు వలన, మంట  
పోట్లకు తగిన పరిహారమును బొంద  
లేకమిగులకష్టపడువారలకై మేమీ  
యాచనమును గనిపెట్టితిమి. కుట్టిన  
చోట నీమందును డైరెక్ట్ లో ప్ర  
కార ముపయోగించిన ఒకటిరెండు  
నిమిషములలో మంటలు పోట్లుపో  
వును. ఈయాచనమునందు గుణము  
లేదని ఋజువు చేయు వారలు,  
మా యాచనమును మాకు తిరుగపంపి కనుక నెలవైన  
మొత్తమును రాబట్టుకొనుటయేగాక (100) నూరురూపాయల  
బహుమతి నందుటకును నర్హులగుదురు.  
వెల 2 సీసాలు గల ప్యాకెట్టు 1.కి 8 అ. పోస్టేజి ర ఆణాలు  
ఒక శ్రేతడద (2) ప్యాకెట్టు తెప్పించుకొన్న పోస్టేజి ఉచితము  
1 డజన్ ప్యాకెట్టులకు పోస్టేజితో రు. 5-0-0  
1 డజన్ ప్యాకెట్టులొన్న వారికి (1-8-0) వెలగల  
ఫాక్ సలర్ ఫాక్టరీ సేనా ఇనాము.  
స్వాంపీల్ కోరవారు అర్ధశాస్త్రాంపు పంపవలెను.  
టి. సీతారామ మొదలియారు.  
8. కందప్ప మొదలిపీఠి, తిరువల్లి క్షేణి, మదరాస్.

**చిన్న పురుగులు**  
**వెద్ద వెద్ద బట్టతలను జేయును.**  
చుండు, బోడి యగుట, వెండ్రుకలూడుట,  
పుర్రెపై జల, అన్నియు చుండుపురుగులవలన గలు  
గును.

పాఠకులారా! ఈపురుగువలె రేయింబడట్లు, విధివిరా  
ములేక మీరు పనిచేసినచో మీమీ గృహములలోని నేల  
కొట్టెల్ల బంగారుతో నింపబడియుండును.  
తీరికలేక పనిచేయుచుండు ఈచుండు  
పురుగునకు, అలివ్యాక్టికయి శేరిందిన  
తేనెటీగ సహకారిగా నుండదగినబంటు.  
చుండు ఆరంభమయిన వెంటనే నిరో  
ధక నిర్బంధద్రవ్యముల సుపయోగింపక  
వువేషించినఅచిరకాలముననే బట్టతల  
వారితో సహాధ్యాయి గావలసినచ్చును.  
కావున ఇట్టి పరమకటుగ్రవును  
సహాయమున సంహరింపుడు. చుండును  
బోగొట్టును. వెండ్రుకలను రాలనిర్వగు. పుర్రెయందును  
బోగొట్టును. తలకట్టుకు పరిదశ సుగంధద్రవ్యము.  
ఈరీతిని, నకలు నూనెలను తయారు చేయువారి మోస  
మున పడకుడు.  
వెల బుడ్డి 1.కి రు. 1-0-0 వి. పి. రు. 0-4-0  
,, 3.కి రు. 2-10-0 వి. పి. రు. 0-7-0  
ఉచితము.  
ఈ సుగుణముల ఋజువు పరచుటకయి, అర్ధశాస్త్రీ  
పంపుకొనవారికెల్ల ఒకసారి వాడుకొనుటకు సరిపోవునం  
నూనె గల సీసా ఉచితముగ బంపబడును.  
సోలు ఏజెంట్లు:—  
ఆంగ్లో యిండియన్ డ్రగ్స్ అండుకెమికల్ కంపెని  
నెం 155, జుమ్మాచుసీదుపీఠి, బొంబాయి.

**బాధాశీడితులకు వరము: ఐనొడిక్ సహితమైన డా॥ పి. డి.**  
**సావంతుని వనోపధిసారసపరిలా**  
అపరిశుభ్రపు రక్తమువలన జనించుబాధ్యములకు కిరీటుమంటి మందు. కురుపులను, మచ్చలను గండమాలలను  
పుండ్లను, చ్చాతనోష్పలను అన్నివిధములలోన గలుగు చర్మరోగములను పోగొట్టును.  
**మిక్కిలి శక్తివంతమైన రక్తశుభ్రకారిని** (82)  
వనోపధిసారసపరిలా గుణ మిచ్చుచు నిస్సంశయము, సహజమైన మధ్యవచ్చినను అన్నివిధములైన దోషములను  
పోగొట్టును. శరీరమునందలి సాదరసదోషములను, మలబద్ధకమును కారెంబంధమును నోష్పలను పోగొట్టి రక్తమును  
శుభ్రపరచును. శరీరానోగ్యమును గలుగ జేయును. 16 రోజులవర కుండుటకు 4 బెన్సెల బుడ్డిలలో అమృతమును.  
ప్రాప్తిటరు:— **పి. డి. సావంత్. 144 ఫననవాడి. నెం 2 బొంబాయి.**  
**Proprietor P. D SAVANT, Fanaswadi No. 144, No. 2, BOMBAY.**

